Monahia
SEMFORA
GAFTON

Maica Domnului în Biserica Ortodoxă

Monahia SEMFORA GAFTON

Maica Domnului în Biserica Ortodoxă

Cu note ale Mitropolitului Tit Simedrea

Σοφία

Bucureşti, 1998

Ediție îngrijită de Laurențiu Constantin

ISBN 973-98327-6-8

Tipărit la Tipografia Miron
Tel. 335 88 25, 336.33 04

INTRODUCERE

În concepția ortodoxă, Maica Domnului este legătura vie dintre pământ și cer

Nu se pot găsi cuvinte atât de puternice, frumoase, gingașe și expresive prin care să poți arăta cât se cuvine cinstea aceleia, care în natura sa umană, a cuprins pe Dumnezeu, devenind Maica lui Dumnezeu

Maica Domnului face parte din concepția de viață ortodoxă Nu se poate vorbi de creștinism fără întruparea lui Iisus Hristos, nici de întrupare fără nașterea feciorelnică Așadar, nu se poate vorbi de Ortodoxie fără dogma întrupării din Fecioară, căreia i s-a consacrat numirea mistică și frumoasa de. Maica Domnului Ea întrece în har și în vrednicie pe orice ființă creată, așa că venerația cu care este înconjurată în Ortodoxie este pe deplin meritata și justificată Mai mult, ea trece dincolo de cuget și cuvânt: *„nu se pricepe limba a o lăuda”* și nici nu poate fi mărită și binecuvântată în mai mare măsura, de cum o face Biserica Ortodoxă

Încercând în lucrarea de față prezentarea învățăturii Bisericii noastre despre Sfânta Fecioară am

simțit o oarecare greutate dat fiind faptul că Biserica Ortodoxă nu și-a fixat în toate amănuntele și în formule dogmatice învățătura ei despre Maica Domnului. Această învățătură o găsim în strânsă legătură cu hristologia și, ca atare, așa este tratată. Biserica și a expus învățătura ei despre Maica Domnului în mare măsură în legătură cu combaterea ereziilor și erorilor romano-catolice. Așa fac Sfinții Părinți și tot așa se prezintă și în dogmaticile moderne.

Un fapt, însă, trebuie semnalat: dogma Sfintei Fecioare trăiește viu și deplin manifestată în cultul ortodox.

Este recunoscut, de altfel, ca o constatare generală, că nu toate punctele de credință au fost îndeajuns de lămurite de Biserica Ortodoxă. Unele au rămas încă acoperite cu un văl de taină, ca fiind și mai aproape de suflet. E și specificul Ortodoxiei de a nu întocmi un inventar precis al învățăturii sale. Nu l-a făcut pentru că e un lucru lipsit de viață. *„E ca și cum ai diseca un corp viu"* spune Nicolae Arseniev. Biserica e credință, dar este și viață. E un corp viu însuflețit de harul Sfântului Duh. Glasul propriu al Bisericii Ortodoxe nu iese din legi, ci din integrarea liberă, din trăire în conținutul credinței. Dogma nu se poate izola de viață. *„O mărturisire de credință nu este un sistem rece și arid, ci e*

totodată, o rugăciune și o formă și o bucurie a sufletului, un îndemn la străduința morală." [1]

Ortodoxul se adapă din dogmă din trăire. El trăiește și crede.

Ortodoxia e viața în harul dumnezeiesc, e viața în Hristos. Expresia acestei teme nu o găsim totdeauna în formule rigide și seci, ci o găsim adeseori manifestată în cult. Cultul este în chip practic viața de rugăciune, viața duhovnicească a Bisericii. Deci, cine intră într-o biserică ortodoxă vede imediat ce înseamnă Maica Domnului în Ortodoxie: venerația și dragostea de care se bucură și cât de viu trăiește în cultul ortodox ocupând locul prim și imediat după Sfânta Treime.

Înfățișând în lucrarea de față învățătura despre Maica Domnului, un fir roșu străbate de-a lungul tuturor capitolelor. El nu se poate înlătura, *„nu-a rămas în urmă"* și constituie temelia întregii doctrine despre Maica Domnului. Este vorba despre raportul Maicii Domnului cu persoana Mântuitorului. Legătura dintre Maică și Fiu nu se mărginește numai la naștere și în pruncia Dumnezeului întrupat, ci dăinuiește mai departe și va dăinui în vecii vecilor.

1 Arseniev Nicolae, Biserica Răsăriteană, traducere P.S. Tit Simedrea, București 1929, pag. 15.

Fecioara Maria a primit în sine *„focul cel netrupesc"*, Fiul lui Dumnezeu *„S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând"*

El S-a înomenit iar ea s-a îndumnezeit

Maica Domnului nu poate fi cunoscută în afară de Fiul ei. Centrul preocupărilor ei a fost și este *„dulcele ei Fiu"* pentru care ea a stat în umbră și smerenie. Viața ei s-a scurs între bucuriile unei nașteri slăvite în cer și pe pământ și durerile de la picioarele crucii, între razele curățitoare ale harului de la Buna Vestire și flăcările de foc de la Cincizecime. O viață luminată de rugăciunea tainică, dumnezeiască, începută în Sfânta Sfintelor și continuată dincolo de granițele vieții pământești în starea prea mărită unde se mistuie în focul dragostei de oameni, lângă tronul Fiului ei.

Cu toată smerenia prin care s-a făcut cunoscută Maica Domnului, calitatea ei de Maică a lui Dumnezeu și unirea cu Fiul ei nu poate fi contestată. Această unire a fost prefigurată în tainele suprafirești și negrăite din simbolurile Vechiului Testament. Ea reiese în chipul cel mai natural din însușirea ei de maică și a fost realizată în cel mai înalt grad. Iată cum ne vorbește Teofan al Niceei despre această unire: *„... n-ar putea fi cugetată o mai mare unire și împletire între doi care se află despărțiți decât aceea în care fiecare și-ar putea împropria proprietățile naturale ale celuilalt ca și pe proprietarul lor însuși, în*

așa fel încât chipul fiecăruia să se vadă întocmai în fiecare, împreună cu cel natural și propriu, cum s-a întâmplat numai la Dumnezeu Cuvântul și Maica Lui." Fiul i-a chipul și firea Maicii, iar Maica primește de la Fiul cele naturale ale dumnezeirii Lui. *„Așa de mult s-a împletit și s-a amestecat cu ele, încât e văzută și cunoscută de cei ce se învrednicesc de vederea ei, mai mult din acelea, de cât din cele proprii și naturale, ca una ce a fost prefăcută și schimbată în frumusețea și strălucirea Fiului (...) Fiul e văzut purtând împreună cu dumnezeirea proprie și chipul matern propriu (...) Maica e văzută având pe lângă firea proprie și cele proprii ale Fiului ca ale sale, în baza răsplătirii, mai bine zis a imensității harului."* În aceasta constă unirea, rămânând fiecare ceea ce era.[2]

Tot ce are Fiul în chip natural prin fire, Maria are prin Har. De aceea îi spunem *„Cea plină de har"* sau *„Cea plină de daruri"* căci le are pe toate și prin ea se împart tuturor. (Mitropolitul Tit Simedrea)

Biserica Ortodoxă nu desparte niciodată pe Maică de Fiu, pe aceea care a întrupat de acela

2. Theophanes Nicaenus, Sermo in sanctissiman Deiparam, Textum graecum cum interpretione latina, introductione et criticas animadversionibus, edidit Martinus Jugie, A.A. lateranum. Romae 1935. trad. preot profesor Dumitru Stăniloae, in manus. pag. 57

care S-a întrupat „*adorând umanitatea lui Hristos, ea (Biserica Ortodoxă – n ed.) venerează pe Maica Sa de la care El a primit această umanitate și care reprezintă în persoana Sa neamul omenesc în întregime*"[3] Centrul vieții și al lumii rămâne Hristos, prin a Cărui operă e mântuit omul, iar prin om întreg cosmosul este ridicat la destinația divină din planul veșnic al creației. Ortodoxia, slăvind pe Fecioara Maria, nu micșorează pe Hristos, nici opera Lui, fiindcă e vădită unirea și asemănarea ce există între Maică și Fiu „*În ei este o împreună respirație a voinței și a socotinței, voința necreată a Fiului*"[4] căreia i s-a supus necondiționat o pârgă a neamului omenesc, făcându-se „*începătura mântuirii noastre*", „*părtașă de stăpânirea și puterea peste întreaga creațiune hrănitoarea întregii firi intelectuale și raționale ... ca una ce a devenit izvor de viață începător ... căci fără conlucrarea ei nimeni nu vine la fericire*"[5]

3 Bulgakoff Sergiu, Ortodoxia, trad N Grosu, Sibiu 1933, pag 149
4 Theophanes Nicaenus, idem
5 Idem, ibidem

„*O, Fiul lui Dumnezeu,*
dă mi harul Tău cel minunat
să-mi îmbogățesc harfa și să
zugrăvesc prea frumoasa icoană
a Născătoarei Tale."

Sfântul Efrem Sirul

CAPITOLUL 1

Maica Domnului Născătoare de Dumnezeu

1 Întruparea lui Dumnezeu-Cuvântul, taină a dragostei dumnezeiești

Planul dumnezeiesc care a fost propus lui Adam n-a fost adus la îndeplinire. În locul liniei drepte, a suișului spre Dumnezeu, voința primului om a trasat o cale potrivnică firii, ajungând la moarte.[1] Calea, pe care trebuia s-o urce primul om spre a se îndumnezei n-a putut fi străbătută deoarece firea omenească trebuia să biruie păcatul și moartea

1 Vladimir Lossky, Essai sur la Theologie mystique de l'eglise d'orient, Aubier Editions Montaigne, Paris 1944, pag. 132, a se vedea și traducerea românească a pr. dr. V. Răducă, Teologia mistică a Bisericii de Răsărit, ed. Anastasia, București, 1992

Sforțările omului au fost zadarnice. Chinurile lui de ridicare spre Dumnezeu, nevoia pe care o simțea de a ajunge la Dumnezeu, toate, erau zădărnicite de întreita stavilă care îl despărțea de Dumnezeu: moarte, păcat, fire. Dar ceea ce omul nu putea realiza ridicându-se spre Dumnezeu, va realiza Dumnezeu, coborându-Se la om.

„Și Cuvântul trup s-a făcut și S-a sălășluit între noi" (Ioan 1, 14). *„Cuvântul rămâne ceea ce era, se face ceea ce nu era"*, cum spune Sfântul Teofil al Bulgariei (veacul al XII-lea), fiindcă *„atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Unul născut Fiul Său L-a dat..."* (Ioan 3, 16). Și astfel, Dumnezeu-Cuvântul, coboară în lume, *„la plinirea vremurilor"*, să refacă firea cea căzută a lui Adam. Hristos, coborând la noi, S-a făcut nouă cale-scară. S-a coborât la noi, ca pe noi să ne urce pe calea mântuirii. Noi nu ne puteam mântui printr-o lege, *„fără Hristos noi nu putem face nimic"*, ne-a spus-o El însuși. Mântuirea creștinului este mântuirea nu numai în Hristos, ci prin Hristos. Ceea ce n-a putut realiza Adam, a venit să împlinească Hristos, să facă El împăcarea omului cu Dumnezeu, să mulțumească pe Dumnezeu prin jertfa Sa *„de bună mireasmă"* iar pe oameni să-i aducă la starea de fii ai Lui, să-l înnoiască pe Adam cel căzut cu tot neamul.

Dar Adam n-a căzut singur, căci pricina căderii lui a fost Eva, femeia sa. Prin ea a intrat păcatul în

lume. Poate de aceea femeia a fost, de-a lungul veacurilor dinainte de Hristos, obiectul ingratitudinii bărbatului și fără nici un rol, afară de nașterea de prunci. Ea nu putea sta în această stare la nesfârșit, așa cum nici Adam nu putea sta desgolit de podoabele regești ce i-au împodobit firea.

2. Sfânta Fecioară – organ al întrupării

Prin sfatul cel mai înainte de veci, Fiul primește firea omenească, vine să se facă asemenea nouă. Dar nu era deajuns, mai trebuia ceva. Se cerea parcă și o participare din partea firii căzute, fie ea cât de neînsemnată, în raport cu bunătatea nemărginită a lui Dumnezeu. Trebuia să dăm ceva de al nostru, un aluat din frământatura noastră, care să contribuie la refacerea firii omenești, la împăcarea cu Dumnezeu. Hristos era făgăduit, așteptat, după El suspinau veacurile îmbibate de cântecul proorocilor. Creatorul cobora să ia firea creaturii căzute, *„prooroc asemenea mie va trimite Domnul"* a prezis Moise. Un om, deci, real, nu aparent (cum mai târziu aveau să spună multe minți rătăcite), trebuia să răscumpere păcatele lumii. Dar această lume, îngroșată de păcat, trebuia să dea și ea ceva bun, care să mijlocească venirea și întruparea Cuvântului în lume. Așa cum dintr-un pom uscat, scor-

buros, crește uneori o mlădiță tânără, care se ridică spre soare, ca o mlădiță a vieții, tot astfel, trebuia să dea omenirea, îmbătrânită de păcat, o mlădiță tânără, curată, o maică a vieții, care să poată rodi fructul nemuririi, pe Hristos, începătorul vieții. Despre această mlădiță a neamului omenesc drepții Vechiului Testament, au scris *„lucruri slăvite și vrednice de auzit."* Psalmistul o numește cortul pe care l-a sfințit Cel Prea Înalt, iar Solomon o numește o casă a înțelepciunii (Pilde 9)[2] În acest cort vine să se sălășluiască Cel ce *„întinde cerul ca un cort"*, în mărginit vine să se sălășluiască nemărginitul. Înțelepciunea își face casă[3] în aceea care a fost prefigurată de cele mai alese virtuți ale Legii Vechi. Adică în frumusețea Rebecăi, cinstea lui Ruth, contemplativa Rahela, în pietatea și credința Anei. Numeroase tipuri, de asemenea, au indicat în taină, pe aceea care, prin bunăvoința Tatălui celui mai înainte de veci, avea să se facă scara ce-

2 E narratio in evanghelium Ioannis, 1 14, P G t 123, col. 1156 C, vezi și la Lossky Vladimir op cit. pag 134

3 Prot Bulgakoff Sergiu Kupina neopalimaia (Rugul nears), Paris 1927, pag. 122, la acest text al lui Solomon și în legătură cu teza lui despre Sofia „în tâlcuirea Hristos-Sofiei, acesta va însemna Înțelepciunea Hristos și a făcut (în actul creației lumii) casă - trupul bisericii cu cele 7 daruri ale Sfântului Duh și cu cele 7 Taine În tâlcuirea pe planul înțelepciunii (Sofiei) Născătoarea de Dumnezeu, același text va însemna Înțelepciunea Sfântului Duh și a zidit Sieși casă (în actul întrupării lui Dumnezeu) pe Maica lui Dumnezeu"

rească din visul lui Iacov, pe care s-a coborât Dumnezeu la noi. Ea este *„Sfânta Sfintelor"* care a primit pe Hristos, *„mana cea cerească"*, din care ne hrănim și ne îndulcim în pustia acestei vieți vremelnice. Ea este *„rugul care ardea și nu se mistuia"* și de care văzătorul de Dumnezeu Moise nu se putea apropia (Ieș 23, 2). Ea este *„chivotul de aur"* (Ieș 25, 16) care a primit Legea-Hristos și toiagul lui Aaron care a odrăslit floarea, Hristos. Ea este podoaba lui Avraam, a lui Isaac și a lui Iacov, roua de pe lâna lui Ghedeon, tronul lui Solomon, în care va să stea Împăratul măririi și *„muntele cel cu umbră deasă"* din vedenia lui Daniil. N-a existat virtute, n-a existat frumusețe, curăție, sfințenie, care să nu poarte în taină pe acea minunata fecioară, care avea să fie crin al îngerilor, deoarece îi va întrece cu parfumul sufletului său și de la care ei se vor împărtăși de dulceață. Și cum să nu fie așa dacă ea s-a făcut *„sfeșnic"* care va purta lumina, Hristos, s-a făcut cădelniță a cărbunelui Hristos și templu sfânt și minunat al dumnezeieștilor daruri.

„Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău" (Luca 1, 38). Ce era, oare, nevoie de mai multe cuvinte pentru a împlini o așteptare de veacuri și o pregătire la înălțimea la care s-a ridicat Sfânta Fecioară, prin propriile sale puteri ? De curăția ei nu s-a învrednicit nici o altă creatură, căci ea n-a voit nicidecum să lucreze păcatul.

„Iată roaba Domnului...”: roaba e gata să primească pe Stăpânul, zidirea primește pe Ziditorul, Fecioara zămislește, Maria devine Născătoare de Dumnezeu. S-a mișcat spre această zămislire o ființă rațională și liberă, nu un organ pasiv, dar mișcările voinței ei au fost curate ca o floare fără pată, ca o oglindă, căci a primit să conlucreze cu harul.

Istoria mântuirii neamului omenesc deschide cea mai frumoasă pagină în care *„degetul Tatălui va să scrie”* încetarea blestemului celui de demult și bucuria că cea dintâi plăsmuire a noastră, o nouă plăsmuire primește, iar lumea cea învechită leapădă de la sine povara bătrâneții păcatului. *„Să se veselească cerul sus și norii să plouă dreptatea. Munții să picure dulceața și dealurile veselie”* căci au sosit bunele vestiri de bucurie. *„Ce minte ar putea înțelege aceasta și ce limbă ar putea grăi?”* Se minunează Sfântul Andrei Criteanul gândind la această taină. *„Nici cuvântul nu e în stare să spună, dar nici urechea să audă”*[4] făgăduința cea de demult a Domnului, arătarea iconomiei Lui față de noi. Ceea ce au prezis proorocii și

4. Sfântul Andrei Criteanul. Migne P.G. XCVII redă acest moment al consimțirii Maicii Domnului la întrupare. Îngerul Domnului înțelegând tulburarea Mariei adaugă: *„Nu te teme Marie căci ai aflat har înaintea Domnului”* (Luca 1, 30). „Harul pe care nu l-a primit Sara, pe care nu l-a cunoscut Rebeca și pe care nu l-a știut Rahila ... harul pe care nimenea din veac nu l-a aflat ca tine”. Și, după momente de ezitare: *„Iată roaba Domnului”* supusă la ascultare, stăruitoare la slujire, gata la

au preînchipuit tainele Vechiului Testament, acum la sfârșit. În acest moment ia plinire graiul proorocului: *„Mila și adevărul s-a întâmpinat, dreptatea și pacea s-au sărutat”* (Psalmi 84, 11).

Taina Bunei Vestiri este *„taina împăcării omului cu Dumnezeu, ca venire în contact a lui Dumnezeu cu oamenii, ca refacere a chipului nostru și schimbare în mai bine, ca ridicare și înălțare la cer”*[5]. Nici o taină de până acum n-a avut măreția și frumusețea acesteia, nici când a vorbit Moise cu Dumnezeu pe muntele Sinai, nici când s-au pogorât legile de piatră, căci acum se coboară Însuși Făcătorul legii, să îndrepte pe cei de sub lege. Acolo era Moise, mijlocitor între popor și Dumnezeu, aici vine Însuși Dumnezeu-Cuvântul să redea strălucirea chipului căzut, să refacă putința de a ne ridica pe scara pe care s-a coborât Dumnezeu, pe acea scară fără materie, care s-a făcut mijlocitoare nouă – Fecioara Maria. Prin această taină noi am fost introduși în taina lui Hristos, de la moarte la viață, de la legături la slobozenie, de la blestem la binecuvântare, pentru că, prin această taină, se va face văzut pe pământ Dumnezeu și ușile luminii ni se deschid

primire: *„Fie mie după cuvântul tău”*. Bine, iconomie nespusă! Bine, har dumnezeiesc! Prea bine sfat și preștiință veșnică”. Trad. manus. Pr. Olimp Căciulă.

5. Idem ibidem, col. 885 - B.

să vedem pe Cel ce s-a născut din pântecele Fecioarei Maria

3. *Fundamentul theotokiei*

O evlavie adâncă și o teamă ne cuprinde, gândind la această taină a theotokiei (calitatea de Născătoare de Dumnezeu a Maicii Domnului – n ed.) Credem și mărturisim că Maria n-a născut om simplu, ci pe adevăratul Dumnezeu, pe Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu Totuși, adâncurile omenescului din noi se înfioară și îngenunche urul pe ultima treaptă a gândirii ce încearcă, neputincioasă, să urce spre înălțimile acestei taine Cum? Fecioară și născătoare, creatură și poartă în brațe pe Dumnezeul cel adevărat!

Numai într-o profundă meditare, acolo, la granițele înțelegerii, unde mintea trece hotarul unei copleșiri de bucurie, încep să se desprindă adevărurile

Dar acele adevăruri, acele frumuseți, condeiul nu va putea să le scrie niciodată

Aceea care s-a hrănit în Sfânta Sfintelor din mâna îngerului, care s-a rugat încă de pe atunci pentru neamul omenesc, cum mărturisește Sfântul Grigorie Palama[6], și care mai ales, s-a rugat cu rugăciunea tainică a minții, urcându-se de pe atunci

6 Vezi la Pr Prof Stăniloae Dumitru, Pr Prof., O nouă rătăcire a papalității, rev Ortodoxia nr 4 / 1950, pag 583.

pe treptele desăvârșirii, s-a învrednicit să primească pe Cel neîncăput, pe Hristos, Dumnezeu și Omul, ca sa fie numită *„Născătoare de Dumnezeu"*

Această dogmă este consecința unirii ipostatice a celor două firi în persoana divino-umană a Mântuitorului natura dumnezeiască luată din Tatăl și natura umană, din Fecioara Maria Este dogma cea mai lămurită despre Sfânta Fecioară, fiindcă, în ce fel S-ar fi făcut sub lege Cuvântul lui Dumnezeu, de nu S-ar fi făcut om de o ființă cu noi ?[7]

Daca Maria, fecioara din Nazaret, nu este numită Născătoare de Dumnezeu, atunci ce sens mai are cuvintele rudeniei sale Elisabeta *„De unde mie cinstea aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu ?"* (Luca 1, 43) sau mărturisirea apostolului *„Dumnezeu S-a arătat în trup"* (I Tim. 3, 16). Dacă Maria nu s-a făcut Templu în care s-a zămislit Dumnezeul cel Sfânt, așa cum glăsuiește David *„Sfânt este templul tău, minunat întru dreptate"*, atunci ea nu a mai născut pe soarele dreptății Atunci de ce mai strigă profeții, de ce mai cântă păstorii și îngerii laudă ? Și de ce mai saltă arhanghelii dacă Sfânta Fecioară n-a născut pe Cel neîncaput ?

7 Sfântul Ioan Damaschin, Descoperire cu amănuntul a pravoslaviei credințe Iași 1806, pag 136

Tradiția Bisericii, încă din cele mai vechi timpuri, ne dă mărturii despre maternitatea divină a Maicii Domnului. Sfinții Părinți, din cele mai vechi timpuri, chiar dacă nu i-au închinat tratate în mod special, socotesc că Sfânta Fecioară își împrăștie mireasma sfințeniei sale și o găsim oriunde este vorba de Fiul ei. Așa mărturisește Sfântul Irineu scriind contra ereticilor: *„... pentru a reașeza în El pe Adam, Dumnezeu-Cuvântul, se născu Însuși din Fecioara Maria și luă cu adevărat, asupra Sa naștere potrivită pentru a restabili pe Adam"*[8]. Termenul de *„Născătoare de Dumnezeu"* e folosit întâia oară de Origen[9], cum ne mărturisește istoricul bisericesc Socrate. Când a început Nestorie să predice că Sfânta Fecioară nu ar fi cu adevărat Născătoare de Dumnezeu poporul s-a răsculat numindu-l eretic. De asemeni, Evagrie îl înfruntă că a lepădat cuvântul[10].

Școala din Alexandria cu toți reprezentanții ei din Egipt, din Capadocia, din Palestina și Occident, își făcuse un punct de onoare apărând dumnezeirea lui Iisus și, implicit, calitatea de Născătoa-

8 Contra Haeres, III, 21 și 31 4-10, vezi la Ioan G. Coman, Curs de Mariologie, an II Magisteriu (dactilografiat)

9 Socrate, Istoria bisericească, VII, 32 în Migne, P G LXIII 811 vezi Macarie, Teologie Dogmatică Ortodoxă vol. II p

10 E. Dublanchy, art. MARIE, in Diction. de Theol. Cath., IX, 2 1927 col 2351, vezi la Ioan G. Coman, op. cit.

re de Dumnezeu. Cel mai fierbinte apărător al Maternității divine este Sfântul Chiril al Alexandriei[11].

Întreaga fundamentare teologică a theotokiei o găsim zidită la Sfântul Ioan Damaschin așa: *„Noi zicem că Dumnezeu s-a născut din ea, nu ca și cum dumnezeirea Cuvântului și-ar fi luat începutul existenței din ea, ci pentru că Dumnezeu-Cuvântul Însuși care din eternitate fără trup din Tatăl s-a născut și fără de început și etern cu Tatăl și cu Duhul există"*[12].

E și o concluzie firească a gândirii noastre omenești, ca ceea ce este Maica lui Iisus Hristos, Dumnezeu și omul, să fie cu adevărat Născătoare de Dumnezeu. E un adevăr de viață prin care înviem și suntem fii ai Bisericii. Căci dacă nu s-a născut

11 Sfântul Chiril al Alexandriei, Contra celor care nu vor să mărturisească că Sfânta Fecioară e Născătoare de Dumnezeu, 4, 6, 9, Migne P G LXXVI, col. B C 261 C „Născând trupesc, carnal, pe Dumnezeu, Maria e numită pe drept Maica Domnului. Iisus n-a existat niciodată ca simplu om înaintea unirii lui cu Dumnezeu și Însuși Logosul venind în însuși fericita Fecioară și a luat templu propriu din substanța Fecioarei și a ieșit din ea, om văzut pe dinafară însă în interior fiind Dumnezeu adevărat: după naștere, Logosul a păzit fecioria mamei Sale, lucru care nu s-a petrecut cu unul din ceilalți sfinți. De aceea și Sfânta Maria este pe drept numită și Născătoare de Dumnezeu și Fecioara Mamă". Vezi la Ioan G. Coman op. cit.

12. Sfântul Ioan Damaschinul Migne P G XCIV - 1029, vezi la V. Lochiță, Doctrina Sfântului Ioan Damaschin despre Maica Preacurată, in Rev. Candela nr 7-12 / 1937

din Maria *„lumina cea adevărată”*, atunci nici noi n-am primit-o, și dacă n-am primit-o ne găsim tot *„în latura și în umbra morții”*. Prin această dogmă am învins moartea, am scăpat de diavol și s-a restaurat făptura omenească prin îndreptarea greșelii lui Adam. Prin Maria a înflorit și a strălucit frumusețea învierii, a răsărit floarea dumnezeirii. Dacă floarea dumnezeirii a strălucit din ea, poate oare ca tulpina, din care răsare o floare, să poarte un nume și floare un altul? Cel ce S-a născut era Dumnezeu și cea care a născut cum putea fi numită? Cu mintea, cu inima, cu sufletul și cu gura, Maica Domnului *„Născătoare de Dumnezeu”* a fost mărturisită de întreaga Biserică de totdeauna. Înlăturarea acestei dogme ne sfarmă credința în înviere, ne dezmoștenește de fii ai luminii, de împărăția lui Hristos. Dacă Maria n-a născut cu adevărat pe Hristos, Dumnezeu și omul, naștere în care Hristos și-a unit firea Sa omenească, a primit din cele ale mamei Sale, atunci care este jertfa Lui? Care este posibilitatea de a ne uni și noi cu El? Maria este creatura care s-a unit în cel mai înalt grad cu dumnezeirea. Atunci osânda noastră nu mai este dezlegată și cerul nu s-a mai coborât pe pământ. Theotokia este cerul pe pământ, este temeiul vieții noastre în Hristos. Cum ne-am putea numi hristofori (purtători de Hristos – n ed), pnevmatofori (purtători de Duh – n. ed.), dumne-

zei după har, dacă Sfânta Fecioară Maria a născut numai om? Ea este pomul vieții care a răsărit dulceața vieții și ce dulceață ar avea omenirea dacă pomul ei ar fi al morții și nu al vieții? Nu ne-am mai naște la viață! Dar Maria este cerul în care vedem perfecțiunile cele mai presus de cer, pentru că Cel necuprins și nescris împreună, Cel întocmai în ființă cu Tatăl și cu Duhul *„în pântece tăinuit L-a încăput”*. Dacă Maria nu s-a împreunat cu *„focul cel nesuferit”* atunci nici firea omenească n-a fost curățită. Hristos n-a mai luat din pântecele ei trupul nostru cel stricăcios și muritor ca să-L unească cu sine în veci.

Sfânta Fecioară este cu adevărat theotokos așa cum ne spune troparul *„Proorocii au propovăduit, apostolii au învățat, mucenicii au mărturisit și noi am crezut că tu ești după adevăr Născătoare de Dumnezeu”* [13]

4. Erezule antimariologice și formularea sinodală a theotokiei

Încă de la început, taina Întrupării, deși mărturisită în general de Biserică, n-a fost cruțată de acei care, încercând să treacă totul prin filtrul rațiunii, au ajuns la tăgăduire. Feluritele chipuri de cre-

13 Vecernia Învierii pe glas III.

dinţe, care fermentau în timpul primului secol, au dat naştere la o seamă de erezii, cu numele generic de falsă gnoză. Ele ajung să spună că Iisus a avut numai un trup aparent şi cum dogma Sfintei Fecioare este fixată în realitatea întrupării lui Hristos, implicit este atacat şi termenul de Născătoare de Dumnezeu

Apolinarie atacă firea umană, deplină a lui Hristos. În locul spiritului omenesc, Apolinarie spune că Iisus a avut *„ o singură fire întrupată, a lui Dumnezeu – Logosul"*, formulă transmisă de Apolinarie în scrisoarea către împăratul Iovian.[14] Iisus, deci, nu putea să se nască din Maria, ea a avut numai rolul unui canal prin care a trecut acest trup. Starea de întrupare a fost o stare veşnică, iar naşterea Mântuitorului nu-i decât o simplă manifestare a acestei taine permanente. Pe un ton de aprinsă mânie, Sfântul Atanasie răspunde lui Apolinarie *„ Ce iad a îndrăznit să spună că Logosul s-a transformat în carne ... că a decăzut din propria sa fire ... că a purtat un trup aparent şi nu firesc ?"*[15]

14 Apolinarie, Fragm III, pag 341 la Z. Tixeront, Histoire des dogmes dans l'Antiquité chretiene, II 1924. II-e ed. pag 99

15 Sfântul Atanasie Scrisoarea către Epictet, episcopul Corintului, 2 Migne P G 26 col 1052 C - 1055 A.B., vezi la Ioan. G Coman, Curs de hristologie (dactilografiat).

Arie învaţă că Iisus nu e un Dumnezeu adevărat, ci o creatură, cea mai perfectă creatură, de aceea, deşi a primit corp din Maria, ea nu ar putea fi numită mama lui Dumnezeu

Perihoreza hristologică a fost una dintre cele mai subtile probleme de teologie creştină, care a angajat secole întregi de discuţii aprinse, a disecat şi a precizat în întregime în Orientul *„cel cu gust pentru chestiunile subtile"* acest mod tainic de existenţă a naturilor în unitatea persoanei lui Iisus Hristos. Numai precizată şi admisă prima dogmă, Fecioara se putea numi sau nu Născătoare de Dumnezeu.

Şcoala din Antiohia pleca de la Iisus Hristos cel istoric, scotea în evidenţă umanitatea Lui, socotindu-L nu ca pe Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, ci ca pe un om plin de har; cel mai mare dintre profeţi. În acest curent de idei şi principii, cu germenele în operele lui Teodor de Mopsuestia şi Teodor din Tars se învârtea Nestorie când trage ultimele concluzii asupra celor două firi ale Mântuitorului. De aici pornea el şi cu negarea existenţei maternităţii divine, ca o urmare a unirii externe, nu consubstanţiale, a celor două naturi

Împărţind şi despărţind firile, Nestorie a ajuns la două persoane (dioprosopism) – Logosul şi Templul – ce se deosebesc prin firea lor. El respin-

gea cu oroare unirea fizică sau unirea pe care o apără cu atâta căldură Sfântul Chiril [16]

Punctul cel mai sigur al ereziei lui Nestorie este respingerea atributului de Născătoare de Dumnezeu sau Maica lui Dumnezeu, dat și mărturisit de Biserica. După învățătura lui, Fecioara a născut pe Hristos omul pentru că o creatură nu poate fi mama lui Dumnezeu, pentru că cineva nu poate naște pe cineva mai vechi ca sine, și pruncul trebuie să fie de o ființă cu mama [17] Fraza lui cea mai vestită este *„eu nu zic că Dumnezeu a avut două sau trei luni "*[18] El spunea că se poate folosi expresia *„Născătoare de Dumnezeu"* (Theotokon) dar însoțită de expresia *„Născătoare de om"* (Anthropotokon), sau termenul preferat de el mai era și *„Născătoare de Hristos"* (Hristotokon) care are bază biblică, sau măcar termenul de *„primitoare de Dumnezeu"*

16 E Amann, Nestorius în Dictionnaire de Théologie Catholique tom XI-e premiere partie Paris 1931, col 149 - 150; vezi la Ioan. G Coman, Curs de hristologie (dactilografiat)

17 F Loofs Nestoriana Die fragmente des Nestorius, gesammelt untersucht, Verlag Dr Georg Kampffmeyer, Halle 1905, pag. 167, r 16 - 23, pag 168, r 4, pag 351, r 25, cf replica dată la aceste argumente de Sfântul Ioan Casian, Despre Întruparea lui Hristos, contra ereticului Nestorie IV, 2, VII 2, 3, Migne P L 50, col 77 B 199 B C, 200 A B 201 A B. vezi la Ioan G Coman, Curs de hristologie (dactilografiat)

18 Cartea lui Heraclid, pag. 121 - 123; idem, ibidem.

În istoricul acestei dogme, cel care ajută în cea mai mare măsură la precizarea și formularea ei, este vajnicul apărător al Sfintei Fecioare, împotriva lui Nestorie, Sfântul Chiril al Alexandriei. Raționamentul lui este simplu dar drept. Iisus Hristos este Dumnezeu, în El nu există decât o singură persoană – cea divină – și Maria, născându-L, trebuie să se numească Născătoare de Dumnezeu. *„Dacă cineva nu mărturisește că Emanoil este Dumnezeu și prin urmare că Fecioara este Născătoare de Dumnezeu, pentru că a născut trupește pe Cuvântul lui Dumnezeu, făcut om, anatema să fie "*[19]

Acesta este sensul în care dogma avea să se definească la Sinodul III ecumenic din Efes (431) ținut în vremea lui Teodosie. Sfinții Părinți, adunați în sinod, după ce definesc dogma unirii ipostatice în persoana Mântuitorului, definesc și dogma Sfintei Fecioare *„... mărturisim că Sfânta Maria este Născătoare de Dumnezeu pentru că Dumnezeu Cuvântul s-a întrupat și s-a făcut om și s-a unit chiar de la zămislire cu templul (omenesc) pe care l-a luat din ea"* [20]

Sinodul IV ecumenic de la Calcedon (451) nu face decât să întărească ceea ce s-a hotărât la Efes

19 Sfântul Chiril, Explicația celor 12 capitole (Anatematisme) Migne P G 76, col 317, idem, ibidem

20 Harduin vol.I, col 1555, vezi la Pr Ion Mihalcescu, Sinodul III ecumenic din Efes, București 1931 pag. 58

De la Sfântul Chiril cel Mare, Sfânta Fecioară nu a găsit un apărător mai mare și mai înflăcărat ca Sfântul Ioan Damaschinul care mărturisește „*Sfânta Fecioară n-a născut un simplu om cu Dumnezeu adevărat, și nu un Dumnezeu simplu ci un Dumnezeu întrupat*".[21] Combătând pe toți ereticii până la vremea sa, expunerea lui este o sinteză a învățăturii Bisericii în spiritul marilor Părinți și Dascăli ai Sinoadelor Ecumenice.

Piatra unghiulară a dogmei theotokiei rămâne, însă, Sfântul Chiril al Alexandriei, neobositul ei apărător: „*Maria este mama lui Dumnezeu*".[22]

21 Sfântul Ioan Damaschinul, Dogmatica, trad. de Pr. D. Fecioru, București 1938, pag. 176

22 Wetzer: Dictionnaire encyclopedique de la Thélogie Catholique, t. 14, pag. 310

CAPITOLUL 2

Pururea fecioria Maicii Domnului

Fecioria a fost starea primordială a omului. Adam a fost plăsmuit din pământ feciorelnic și Eva a fost facută din coasta lui Adam. Fecioria, de la început și dintr-un început, a fost sădită în firea oamenilor. Ea a fost cununa neveștejită pusă de Creator pe fruntea primilor oameni, ca o chezășie a „*Chipului*" după care au fost zidiți. Fecioria este viața Sfintei Treimi, este viața sfinților și a îngerilor, este vasul sfințeniei.

Cum ar fi fost viața primilor oameni în curățenie, în lumină, când razele Sfintei Treimi scăldau viata lor fericită, când iubirea dintre Ziditor și zidire comunica pe undele fecioriei și ale ascultării, și ce tragism zguduie din temelii viața aceasta fericită de laudă, de ascultare și de feciorie, prin pier-

derea uneia dintre ele: ascultarea, care a atras după sine și pierderea celorlalte două. Ascultarea și iubirea, devin de acum încolo o teamă, lauda, o legiuire iar fecioria, nici marele Moise nu a cunoscut-o. Fecioria devenise peste putință de realizat. Istoria Vechiului Testament ne arată pe alocuri sforțările nazariatului, ca o tendință a omului de a se ridica acolo de unde a căzut, de a redeveni ceea ce fusese. Dar întreaga fire se întuneca din ce în ce mai mult. Numai jertfele mai simbolizau că, ceea ce trebuia să fie *„jertfă de bună mireasmă"*, ceea ce trebuia să fie adus lui Dumnezeu, acelea trebuiau să fie *„curate"*. Aceasta era o slabă rămășiță a ceea ce trebuia să fie viața omului, era tot ce-i mai putea aduce bun lui Dumnezeu din partea lui, în starea în care se găsea.

Dar, *„în dragostea Sa pentru oamenii alcătuiți din carne și sânge – spune Sfântul Grigore de Nyssa – Dumnezeu a voit să le întindă mâna. În alți termeni Dumnezeu a voit ca să-i facă participanți la curăția Sa și așa să ridice natura lor, înjosită de pornirile stricate și să-i aducă la contemplarea lucrurilor celor de sus"*[1]. Sfințenia absolută care trebuia să coboare la noi nu putea să-și facă loc decât într-un vas sfânt, fiindcă *„carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu"* (I Corinteni 15, 50). Și, *„iată pentru ce – spune același Sfânt Părinte mai departe – Domnului nostru Iisus Hristos, izvorul oricărei curății, n-a intrat în lumea aceasta pe calea relațiilor conjugale, pentru ca însăși modul în care El a îmbrăcat haina umană, să dovedească măreția acestei minuni, căci numai fecioria vădește arătarea lui Dumnezeu printre noi"*[2].

1. De virginitate, C.2.P.G. 46, 324.

Teologul rus, Sergiu Bulgakoff, susține teza întemeiată pe Sfinții Părinți că *„fecioria era normă de raport dintre bărbat și femeie"* în viața primilor oameni, *„iar căsnicia fizică nu-i decât veșmântul de piele, care atârnă pe trupul omului păcătos"*. Prin urmare, zămislirea cea fără de sământă și nașterea fără de dureri, pe care o avem în nașterea lui Hristos, în această privință, se arată a fi o naștere naturală și normală, nu o înlocuire a firii, ci o împlinire a legilor ei. În acest act, Născătoarea de Dumnezeu s-a arătat, într-adevăr, ca o viață nouă, care nu știa de păcat. Aici nașterea încetează de a mai fi o funcțiune a sexului. În nașterea sa cea fără sământă, Maica lui Dumnezeu se eliberează cu desăvârșire din puterea sexului. Ea din fecioară devine pururea fecioară, fecioria devenind pentru ea ceva propriu, o calitate neluată de la ea, ci o natură a ei, pe care niciodată nu poate s-o mai piardă[3].

2. Idem, ibidem
3. Bulgakoff Sergiu, Kupina neopalimaia, Paris, 1927

Sfânta Fecioară împlinește astfel, prin libera ei voință și virtute, ceea ce Eva a avut în fire și n-a putut păstra.

Absoluta feciorie a Maicii Domnului este o dogmă netăgăduită în Ortodoxie. Credința în Hristos cel întrupat nu se poate concepe fără nașterea Sa feciorelnică. Ea este o consecință a theotokiei, e o altă formă a tainei acesteia mari. *„O credință în Hristos cel întrupat, care nu implică nașterea Sa feciorelnică este o altă credință, un alt creștinism decât cel al Bisericii Ortodoxe."*[4]

1. Mărturii despre pururea fecioria Maicii Domnului

A mai lua în discuția acest lucru, mi se pare o lipsă de evlavie pentru o conștiință ortodoxă. E o dogmă afirmată destul de limpede în Sfânta Scriptură. La Buna Vestire, însăși Maria vede în fecioria ei, când Gavriil arhanghelul o vestește, o piedică de netrecut: *„Cum va fie mie aceasta de vreme ce nu știu de bărbat?"* Nu există nici un motiv de îndoială că Maria, care din templu și-a logodit fecioria sa cu Dumnezeu să nu devină *„coroană a fecioriei"*, cum o numește Sfântul Chiril al Alexandriei. Ea, care s-a păstrat ca o floare neîntinată, care a devenit izvorul nesfârșit al veșnicei lumini, care s-a

4 Idem, Ortodoxia, trad. N. Grosu, Sibiu 1933, pag. 148

umplut de har atât cât nu s-a putut umple nici o făptura, nu se putea să nu rămână pururea fecioară. *„Domnul și Maica lui Dumnezeu, dispunând de firea bărbătească și femeiască, rămân totuși independenți de sex, pururea feciorelnic."*[5] Ei – singurii – depășesc sexul cu particularitatea femeii și a bărbatului care, aparținând unul altuia, se împărtășesc de soarta tristă a păcătosului neam omenesc. Ei singurii, printr-o naștere mai presus de fire, au reînnoit firea *„biruind hotarele firii"*.

„Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu..." (Isaia 7, 14) răsună glasul evanghelistului din Legea Veche. Exclamația *„iată"* da înțeles de minune. Altcum, ce lucru de minune este ca o femeie să zămislească și să nască în stare de căsătorie? Însușirile pe care Isaia le dă acestui copil, Emanoil, ce se va naște din Fecioară (Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, Domn al păcii) sunt atât de mari încât depășesc cadrul oricărui personaj omenesc.

Sfinții Părinți mărturisesc toți pururea fecioria Maicii Domnului ca fiind *„semnul noii nașteri care ne regenerază în Hristos."*[6] Maria este motivul regenerării noastre în Hristos, a sculării de la moarte la viață, de la întuneric la lumină.

5 Idem, Kupina neopalimaia, pag. 165

6 Sfântul Irineu, Adv. Haeres III, 21 16, P.G. col 954, Pr. Ioan G. Coman, op. cit.

Fecioria Maicii Domnului a fost ascunsă sub forma unei căsătorii legale. La evrei păstrarea fecioriei nu era privită ca o cinste, căci peste tot diavolul se angajase să distrugă această virtute printre oameni. *„Căsătoria Mariei și a lui Iosif, ne spune Sfântul Teodoret de Cyr, a avut aparențele și realitatea adevăratei căsătorii sub vălul căreia se ascundea umilirea diavolului.”*[7]

Biserica îi cântă fecioria numind-o rugul cel nemistuit: *„precum rugul n-a ars fiind aprins, așa fecioară ai născut și fecioară ai rămas”*[8]. Ea este *„maică și fecioară”*, *„în veci fecioară”*, *„pururea fecioară”*. Ceea ce trece sub tăcere Sfânta Scriptură întărește Sfânta Tradiție care descoperă credința și conștiința Bisericii de totdeauna. Zelosul apărător al fecioriei Maicii Domnului, Sfântul Irineu, rostește împotriva celor ce tăgăduiau această dogmă: *„O noutate nemaiauzită!... Cine a rostit vreodată numele Maicii Domnului, fără să nu adauge îndată rugându-se: Fecioară!”*[9] Iar Sfântul Ambrozie spune revoltat: *„este imposibil ca Fiul lui Dumnezeu, să-și fi ales ca mamă o femeie, care după ce L-a născut în mod supranatural, să consimtă să-și piardă fecioria”*[10].

Numai așa s-a arătat Maria mai presus decât toată făptura, că *„Cel ce cu bogăția dumnezeiască a viețuit, în pântece fără sământă a zămislit”*. Numai așa frumusețea fecioriei Mariei și prealuminata curăție a ei, au împodobit-o mai presus decât puterile cerești, făcându-se lăcaș dumnezeiesc și curățind firea omenească. Acesta este tot sensul curăției ei și de aceea au lăudat-o și o vor lăuda toate veacurile. Cum a fost această taină nu iscodim ci mărturisim și noi cu marele cântăreț al Siriei: *„taină cu credință cunoscându-se, nu cu iscodirea cercetându-se, taină mărturisindu-se, nu măsurându-se”*[11] sau cu imnele Bisericii: *„minunea nașterii a se pricepe limba nu poate...”*. Dacă cele două noțiuni – *„maică și fecioară”* – se elimină una pe alta și mintea refuză să le primească, ele se întâlnesc totuși în chipul cel mai minunat în Maica Domnului, cum cântă și Axionul: *„străin lucru este maicilor fecioria, străină este și fecioarelor nașterea de prunci. Dar întru tine, Născătoare de Dumnezeu, amândouă s-au rânduit”*[12]. Noi nu suntem în stare să înțelegem cum fecioara a născut fără de tată pe Cel născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, fără mamă. De aceea tot așa

7 În Praesent B.M.V., hom. 2 P.G. 58, 316, vezi în Dom Gaston Demaret, Marie de qui est né Jesus, 1 part. VI, Paris 1939, pag. 38
8 Tropar, Vecernia Învierii, gl. II.
9 Adv. Haeres. 78, P.G., vezi Dr. V. Suciu, Teologie Dogmatică, vol. 1, Ed. II, Blaj 1927, pag. 396

10 De Instit. Virgin., cap. 6, vezi Macarie, op. cit., pag. 91
11 Sfântul Efrem Sirul, op. cit., manuscris
12 Axionul de la Nașterea Maicii Domnului

de frumos încheie cântarea *„nu pricep Curată, nici îngerii, nici oamenii, Maică și Fecioară, ceea ce în tine s-a săvârșit "*[13]

Pururea fecioria Maicii Domnului este un privilegiu și o consecință a maternității divine și împreună formează două puncte de foc, care-i luminează toată viața cea întru sfințenie. Theotokia și aeiparthenia (pururea fecioria Maicii Domnului – n. ed.), o înalță pe Fecioara mai presus de toate creaturile, mai presus de toți oamenii de pe pământ și decât toți sfinții și îngerii din cer. Din ele răsar ca niște flori toate numirile panegirice, toate gingășiile unui lirism înduioșător, ce evlavia și dragostea creștină le poate închina unei creaturi *„îndată și nemijlocit după Dumnezeu "*[14]

Theotokia și aeiparthenia, sunt sensul înnoirii neamului omenesc, căzut întru stricăciune. Din ele izvorăște râul cel limpede al nemuririi, din fecioria a odrăslit strugurul cel fără de stricăciune, care picură tuturor mustul nemuririi. Prin aceste două taine petrecute în Maria, noi ne-am îndumnezeit și natura toată s-a sfințit, de aceea și noi în cântăm cu acatistul

Bucură-te, adâncime care nu te poți lesne vedea cu ochii îngerești,

13 Catavasiile Întâmpinării Domnului

14 V. Lochiță, Doctrina Sfântului Ioan Damaschinul despre Maica Preacurată, Ed. II, Cernăuți, pag. 29

Bucură-te, că ești scaun Împăratului,
Bucură-te, că porți pe Acela care poartă toate,
Bucură-te, steaua care arăți soarele,
Bucură-te, pântecele dumnezeieștii întrupări,
Bucură-te, prin care se înoiește făptura,
Bucură-te, prin care prunc se face Făcătorul,
Bucură-te, mireasă, pururea Fecioară![15]

2. *Frații Domnului*

Am găsit de cuviință ca la acest capitol să amintesc ceva și din mult discutata problemă a *„fraților Domnului"*

În Evangheliii și în Faptele Apostolilor sunt câteva locuri care pomenesc de niște frați și surori ai Domnului. Dăm pe față pe cele mai expresive. *„Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Sa Maria și frații Lui, Iacov și Iosif și Simion și Iuda și surorile Lui nu sunt toate la noi?"* (Matei 13, 54, 56)[16]. În altă parte apar fără nume: *„Iată mama și frații Lui stăteau afară căutând să-I vorbească"* (Matei 12, 46)[17] Iar în Fapte citim *„Toți aceștia (apostolii), într-un cuget, stăruiau în rugăciune împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus și frații Lui"* (1, 14)

15 Acatistul Bunei Vestiri, ikos 1

16 Cf. Marcu VI, 3

17 Mt. 16, 46, 50, Mc.3, 31-35, Luca 8, 19-22.

Însuşi Sfântul Apostol Pavel vorbeşte despre Iacov, numindu-l *„fratele Domnului"* (Galateni 1, 19). Oare, Maria pe care o numim *„pururea fecioară"* a mai avut şi alţi fii?

Sfânta Scriptură nu spune nicăieri cum că Sfânta Fecioară ar fi avut legături de căsătorie cu Iosif, din care ar fi rezultat aceşti fraţi ai Domnului. Cercetând istoricul acestei probleme vedem că nici Sfinţii Părinţi nu sunt de acord cu o asemenea idee. Până în veacul al IV-lea nici nu exista această problemă. Clement Alexandrinul laudă neprihănita zămislire a Mariei, iar Origen o dă ca pildă de feciorie. Rezumând părerile lor, reiese: Sfântul Efrem Sirul, Sfântul Grigorie de Nisa, Sfântul Vasile cel Mare, Epifaniu, Sfântul Chiril al Alexandriei care s-au ocupat mai mult cu această chestiune, socotesc pe aceşti fraţi ai Domnului ca fii ai lui Iosif. Aceasta este părerea care a predominat până în secolul al XI-lea. În Sfânta Scriptură nu se spune, însă, nicăieri că Iosif ar fi fost căsătorit şi ar fi avut copii. Alţi Sfinţi Părinţi ca Sfântul Ioan Hrisostom, Teodoret al Cyrului şi fericitul Ieronim îi socotesc verii lui Iisus, adică fii ai lui Cleopa, fratele lui Iosif. Această părere predomină şi astăzi şi, potrivit textelor, este mai de primit decât altele.

Chestiunea se poate lămuri numai pe baza Sfintei Scripturi, stabilindu-se precis sensul vocabulelor frate şi soră. Nu se poate spune că sunt şi

echivalenţi în sensul strict de frate şi soră. În Biblie fraţi se numeau nu numai fii născuţi din acelaşi tată, dar nu şi din aceeaşi mamă.[18] Tot aşa numeau unchii pe nepoţii lor[19] şi tot aşa se numeau verii şi rudele mai de aproape.[20] Această noţiune are o întrebuinţare mult mai largă în Biblie, întrucât în ea se cuprind toţi inşii de acelaşi neam (Moise îi numeşte pe israeliţi – fraţi) şi mai ales de aceeaşi credinţă. În acest sens e foarte des repetată în Evanghelii şi în epistolele pauline în vorbirea Mântuitorului: *„Cine este mama mea şi cine sunt fraţii mei?"* sau *„Iată mama Mea şi fraţii Mei"*, zice Mântuitorul întinzând mâna spre ucenici (Matei 12, 49). Deci, fraţii Domnului nu pot fi, conform uzului ebraic de vorbire, decât rudele mai apropiate, după Iosif sau Maria. Din cei patru, cărora li se pomeneşte numele, nici unul nu e frate de sânge cu Hristos.[21] Părerea că Maica Domnului a avut o soră, una adevărată, pe Maria lui Cleopa nu are temei. Scriptura şi Tradiţia ne-o arată pe Maica Domnului ca singură la părinţi, născută la adânci bătrâneţi ca un rod al rugăciunii. Evanghelia, în mod figurat, o numeşte *„sora Mariei"*. Ea este soţia lui Cleopa, numit şi Alfeu, pe care tradiţia ni-l pre-

18 Fac. 25, 18

19 Fac. 13-18. Aşa numeşte Avraam pe Lot, nepotul său.

20 Tobit 8, 5. Tobie numeşte pe vara lui Sara „soră", cf. Iozua 17, 4.

21 Iacob, Iosie, Iuda şi Simeon (Mc. 6, 3).

zintă ca singurul frate al lui Iosif. Ca atare se poate spune, cu foarte mare probabilitate, că pretinșii „frați ai Domnului" erau fiii lui Cleopa.

Din secolul al XI-lea a predominat părerea că acești copii sunt ai lui Iosif cu Maria lui Cleopa, pe care Iosif a trebuit să o ia de soție în baza căsătoriei de levirat.[22] Dar această părere nu are nici o bază în Evanghelii. E de observat că în Sfânta Scriptură se vorbește mereu de frații Domnului, dar niciodată de fiii Mariei ci numai de Fiul ei: „*Fiul Mariei*" (Marcu 6, 3). Se mai semnalează un fapt: acești frați ai Domnului par mai vârstnici decât Iisus, sunt geloși pe El și parcă vor să-L aibă sub tutoratul lor (Ioan 7, 3-10), ceea ce nu se împacă cu „*întâiul născut*". Pe cruce, când Mântuitorul își dă duhul, nu ar fi dat pe sfânta Sa mamă în grija unei persoane străine, chiar dacă acela era ucenicul său iubit, ci ar fi dat-o fraților Săi de sânge, dacă i-ar fi avut. Dar, pe drumul Golgotei, aceștia dispar.

În concluzie, frații și surorile Domnului sunt rude foarte apropiate dar nu frați de sânge, probabil că sunt fiii Mariei lui Cleopa, fratele lui Iosif, deci veri buni cu Iisus. Iar Maica Acestuia a rămas până la sfârșitul vieții întru feciorie, așa cum o mărturisește și o cântă Sfânta Biserică.

22. Pr. P. Svetlov, Învățătura creștină în expunere apologetică, vol II, trad. Chișinău, 1936 pag. 322.

CAPITOLUL 3

Adormirea Sfintei Fecioare

1. Viața Sfintei Fecioare

Cel mai iscusit și fermecător condei, nu va putea reda vreodată viața aceleia, la care îngerii, cu toată curățenia lor, privesc cu spaimă. Iar Biserica nu are cuvinte prin care să arate frumusețea vieții aceleia ce a fost aleasă să nască pe Mântuitorul lumii, numindu-o „*biserică sfințită*" și „*rai cuvântător*" în cântările sale.

Cu toate acestea, viața Sfintei Fecioare este așa de simplă, ca și viața dumnezeiescului ei Fiu. Dar, de multe ori, lucrurile cele mai simple, nu se pot tâlcui.

Nici o naștere până la nașterea Fecioarei Maria, n-a adus omenirii întregi de până la ea și de la ea și până la sfârșitul veacurilor, atâta bucurie. Tresăl-

tau în mormânturile lor proorocii, care au așteptat-o, răsuna harfa slăvitului David, sălta întreaga fire că s-a născut cea care în numele firii va învinge firea și se va face vas ales al Stăpânului veacurilor. Sărbătoarea aceasta este începutul sărbatorilor și începutul tainei cu privire la Hristos.[1] Din rădăcină neroditoare, a răsărit Sfânta Fecioară, ca o floare de Dumnezeu sădit, prin care cele cerești cu cele pământești se vor împreuna.

După tradiție, părinții au închinat pe copilă templului, la vârsta de 3 ani, unde a stat până la vârsta de 15 ani. Aici, în umbra templului, Maria înflorea duhovnicește ca un crin. Este timpul în care se împodobește de bunăvoie cu toate frumusețile darurilor. Ea a stat în Sfânta Sfintelor în chipul cel mai natural, ca una ce trebuia să devină ea însăși *„Sfânta Sfintelor"*. Se hrănea de înger, vorbea cu îngerii, mintea ei prinsese aripile rugăciunii și inima ei se mistuia în focul rugăciunii, era toată cuprinsă într-o flacără dumnezeiască. Mai mult nu se poate spune. E o măreție care ne depășește, care cere tăcere.

Vasul se pregătise. Ce putea să facă o făptură, a făcut. Maria iese din templu ca să se facă lăcaș frumos al îndurării dumnezeiești, adăpost al harului și preaslăvită încăpere a lui Dumnezeu. Așa a fost

1. Sfântul Andrei Criteanul, În Nativitatem, B.Mariae I, Migne XCVII, col. 860, trad. manuscris Pr. Olimp Căciulă.

încredințată de preoții templului bătrânului Iosif, ca unui ocrotitor legal al fecioriei ei. Dar tainele dumnezeiești n-au vrut așa. Maria, floarea templului, va rămâne floarea vieții fără pată. Bunul Dumnezeu a voit ca *„Fiul să se nască în căsătorie, dar nu din căsătorie"*.[2]

Dăm puținele date însemnate în Sfintele Evanghelii cu privire la Sfânta Fecioară. O întâlnim la 8 zile după naștere la templu (Luca 2, 21), punând nume pruncului, la 40 de zile vine iarăși la templu să se curățească, deși nu-i trebuia curăție, și să închine pruncul, adică să dea pe Dumnezeu lui Dumnezeu (Luca 2, 25-26). După o vreme, însoțită de Iosif, pleacă cu pruncul în Egipt de teama lui Irod (Matei 2, 13-39). Revine pe vremea lui Arhelau (Matei 2, 22), rămânând în umbra Nazaretului.

De acum încolo, valul acoperă și mai mult viața ei. O mai găsim la sărbătoarea paștilor, la templu, căutându-și copilul (Luca 3, 42), la nunta din Cana, când Iisus, la stăruința ei, face prima minune (Ioan 21), la Capernaum, unde împreună cu *„frații lui Iisus"* caută să vorbească Fiului ei (Matei 12, 46), apoi la picioarele crucii, pe care era răstignit Fiul său (Ioan 19, 25).

Fecioara, nesfârșit de umilă, rămâne în umbră tot timpul misiunii pământești a Mântuitorului. Ea

2. V. Lochiță, op. cit. pagina 38

nu iese din umbră, decât ca să stea aproape de cruce, jelindu-şi dumnezeiescul Fiu.

Momentul acesta, de la picioarele crucii, încheie viaţa de strânsă unire dintre Maică şi Fiu.

După Înviere şi Cincizecime o găsim în mijlocul ucenicilor care se vor fi adăpat din duhul ei, ca o mângâiere în locul lui Hristos. Ea trebuie să fie centrul predicii apostolice şi nu greşim, poate, dacă spunem că succesul predicii apostolice se datorează şi prezenţei Maicii Domnului. Luca ne spune că după Cincizecime ea petrecea cu apostolii „*stăruind în rugăciune*" (Fapte 1, 14). De aici datele pe care ni le oferă Sfânta Scriptură încetează.

„*Cu Cincizecimea, lucrarea Născătoarei de Dumnezeu se poate socoti încheiată: scara de la pământ la cer a stabilit scopul împăcării omului cu Dumnezeu, s-a realizat sau a devenit realizabilă îndumnezeirea omului*"[3]

2. Adormirea Sfintei Fecioare

a) O moarte normală

Viaţa ei pământească, trăită atât de minunat, cum n-a trăit-o nici un muritor – deşi petrecută în umbră şi în taină – învăluită în razele maternităţii divine şi ale fecioriei, ia sfârşit. Cea care s-a făcut

3 Prot. Sergiu Bulgakoff, Kupina Neopalimaia, pag. 128.

scaun Împăratului cerurilor se pune în mormânt şi scară către cer mormântul său se face. Acţiunea ei de Născătoare de Dumnezeu e terminată. „*E timpul să te iau la mine, mamă! Aşa cum ai umplut pământul şi pe cei de pe pământ, tu cea cu dar dăruită, tot aşa bucură acum şi pe cele cereşti.*"[4] Fiul cheamă la Sine pe mamă, Creatorul cheamă pe creatură, să se unească cu El. Fiul cel dulce vrea să răsplătească mamei: „... *să-ţi răsplătesc pentru a fi sălăşluit în pântecele tău matern, pentru a fi hrănit cu lapte, pentru a fi crescut*."[5]

Vedem în această moarte împlinindu-se legea naturală a firii. Maria n-a fost eliberată de această lege, ca una care s-a născut din sămânţa lui David, s-a curăţit pe sine prin lucrarea de bunăvoie a virtuţilor şi a fost curăţită de Duhul Sfânt la Buna Vestire şi la Cincizecime. Legea intrată în fire în urma păcatului îşi cere dreptul. „... *Aici, în adormire, moartea constituie o datorie a firii omeneşti, peste care nu se poate trece, dacă vrei să te eliberezi de trupul cel muritor şi să te îmbraci cu trupul Învierii*"[6]

Maica Domnului a murit ca o creatură, ea este şi rămâne creatură, părtaşă cu noi la îndumne-

4 Sfântul Gherman, Patriarhul Constantinopolului, Laudă la Adormirea Doamnei noastre Născătoarei de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei Maria, III; Migne P.G. XCVIII col. 360 B C F., vezi la Prof. I. G. Coman Curs de mariologie.

5 Idem, ibidem.

6 Prot. Sergiu Bulgakoff, Kupina Neopalimaia, pag. 123.

zeire, dar mai presus de noi prin exemplul – prin cel mai excelent exemplu al vieții, prin harul care l-a căpătat înaintea tronului dumnezeiesc. Ea e vârful laudelor, al cinstirilor, al teologhisirilor.

b) Tradiția Bisericii cu privire la Adormirea Maicii Domnului

Că ea n-a putut sta în pământ, n-a putut să dea putrejunii trupul ei cel de viață începător și de viață primitor ne-o spune conștiința noastră ortodoxă. Acesta e rezultatul îndumnezeirii creaturii, care nu gustă stricăciunea ci trece din moarte la viață. Biruința asupra firii este rezultatul nașterii ei cea mai presus de fire. Ea, care a născut viața cea adevărată, se mută la viața cea dumnezeiască și ipostatică. *„Cerul cel pământesc se sălășluiește în lăcașul cel ceresc și nestricăcios."* Moartea Sfintei Fecioare a fost o trecere curată la viața Fiului ei, dându-ne nouă chip și nădejde de unire cu Hristos. Trupul ei s-a făcut înainte mergător la cer. Toată tradiția ortodoxă mărturisește aceasta.

Sfinții Părinți, care mărturisesc mutarea Sfintei Fecioare, istorisesc cu mult lux de amănunte cum Sfânta Fecioară își pregătește camera și patul mortuar, își ia rămas bun – în cele mai duioase scene – de la rude și prieteni, apostolii vin aduși de norii cerului *„ca niște ochișori de rouă"*. Poporul o plânge,

cerul își ridica porțile, îngerii o laudă, heruvimii și serafimii o slăvesc, bucurându-se. Îngerii, oamenii și cosmosul întreg iau parte la acest eveniment.

Un veșmânt brodat cu cele mai alese flori panegirice, redau acest eveniment, dar de nicăieri nu reiese egalitatea Maicii cu Fiul, autonomia ei față de Fiul. Toate laudele ce i se aduc, împrăștie un parfum discret, de taină, care lasă evlavia și conștiința fiecăruia să vorbească. *„Sfântul Ioan Damaschin, bazându se pe o «veche tradiție», spune ca apostolii, după trei zile, deschizând mormântul, au constatat că e gol și izbiți de minune, numai aceasta au putut să cugete: că Cel care a binevoit să se întrupeze și să se înomenească din ea, după ipostas... Însuși a binevoit ca și după plecarea de aici să cinstească trupul cel prea curat și neîntinat cu incoruptibilitatea și să-l mute înainte de învierea cea de obște și universală"*.[7]

Sfânta Fecioară a gustat moartea ca una care era sub păcatul strămoșesc, dar a învins moartea așa cum trebuie să o învingem cu toții prin Hristos.[8] Biserica îi cântă *„tu ceea ce ai biruință peste moarte"*

7. Homil. in Dormit Mariae II., P.G. 96, 749, vezi la Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Învățatura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici, în rev. Ortodoxia nr. 4/1950, pag. 593.

8. Prot. Sergiu Bulgakoff, op. cit., *„Ea n-a înfiăturat moartea cu propria ei putere – moartea a fost trimisă de puterea lui Hristos, ea a fost învinsă de El și a devenit în acest chip învinsul cel dintâi al făpturii întregi. Această înviere nu face decât confirmă puterea și veracitatea morții"*, pag. 123.

dar biruința ei este numai întrucât a participat la harul dumnezeiesc, numai întrucât s-a făcut vas ales al sfințeniei, așa cum și noi toți ne putem numi biruitori, dar biruința și a ei și a noastră, este prin Hristos, cu Hristos. Este biruința făpturii înțelegătoare care suspină după unirea cu dumnezeirea, după îndumnezeire, după Ierusalimul cel ceresc, după îndulcirea de slava cea veșnică.

Din toate acestea reiese că *„Înălțarea Maicii Domnului la ceruri nu s-a produs prin puterea ei dumnezeiască, după cum s-a făcut înălțarea Mântuitorului, ci prin puterea lui Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă depărtarea ei de lume ci dimpotrivă: «lumea nu o ai părăsit...». În ea și prin ea lumea a presimțit această gustare a acelei stări a Învierii."*

3. Deosebirea dintre credința ortodoxă și dogma „Assumptio B. Virginio Mariae" din romano-catolicism

Această tradiție istorică nu este desigur obiect al credinței obligatorie, ci numai un obiect al evlaviei. Închipuirea creștină a tot înflorit-o cu timpul, și în Apus ea s-a dezvoltat în așa măsură ca a dat loc la nașterea unei noi dogme, în care Maria prin harul lui Dumnezeu s-a înălțat la cer. În Răsărit, se menține numai versiunea că trupul Mariei a fost

luat la cer împreună cu sufletul ei și e o credință la care evlavia și dragostea ortodoxă ține foarte mult dar nu o impune. Din veacul al XIII-lea sărbătoarea aceasta în Apus a și primit numele de ascensio (înălțarea) în locul celei de asumptio (luare).

Lăsând istoricul acestei dogme, să privim moartea Sfintei Fecioare sub aspectul ei dogmatic. Încă o dată, Maica Domnului a murit de moarte firească, întru îndeplinirea legii naturale, pe care o purta în natura sa umană.

Teologia romano-catolică, în urma dogmei concepției imaculate, pentru a dovedi că Maica Domnului a fost eliberată de păcatul original s-a văzut nevoită *„să nege la Maica Domnului legătura dintre moarte și păcatul ei original"*.[9] Moartea e o pedeapsă și urmare a păcatului strămoșesc ne învață Sfânta Scriptură și Biserica Ortodoxă: *„în ziua în care veți mânca din el, negreșit veți muri"* (Fac. 2, 17), *„...prin tr un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea..."* (Romani 5, 12). După concepția romano-catolică, Maica Domnului fiind liberă de păcatul original trebuia să fie liberă și de urmările lui: slăbiciunea omenească și moartea. Fecioara Maria trebuia în genere *„să petreacă în starea paradisiacă în mijlocul lumii neparadisiace"*.[10]

9. Prot. Sergiu Bulgakoff, Rugul care ardea, trad. ierom. Ieraclie, Chișinău, 1935, pag. 36.
10. Idem, ibidem, pag. 36.

Formal, pentru a putea fi proclamată această dogmă, romano-catolicii o întemeiază pe o presupusă revelaţie făcută apostolilor, sau cum susţin alţi teologi, că această revelaţie a fost o intervenţie divină directă, care le-a dat apostolilor ocazia să contemple taina înălţării [11]

„În general însă, teologii susţin că înălţarea Fecioarei la cer rezultă din faptul că ea a fost «asociată» la opera mântuirii cu sămânţa ei, adică cu Hristos, în baza textului de la Facere 3, 15 Deci, precum s-a născut fără păcat ul strămoşesc ca El, precum a suferit şi ea durerea când s-a răstignit El pe cruce, aşa învie şi se înalţă şi ea cu trupul, ca El."[12]

De fapt, aşa cum am aratat mai sus ei deduc înălţarea cu trupul la cer din imaculata concepţie, adică dintr-un fapt care o scoate din legătura cu Hristos şi cu oamenii

Reluând afirmaţia de mai sus cu privire la temeiul acestei dogme *„noi nu contestăm că această credinţa e mai veche în Biserică decât data apariţiei în scrisul Bisericii..."* dar răspundem că.

1) *„sau faptul înălţării a fost o revelaţie pe care, totuşi, apostolii şi primele veacuri creştine, urmând lor, au păstrat-o într-o respectuoasă discreţie,*

11 Pr Prof. Dumitru Stăniloae, op cit, pag 592.

12. L Lercher, Institutiones Theologica Dogmaticae vol III Lipsca 1942, pag 323, vezi la Pr Prof Dumitru Stăniloae op cit, pag 595

2) sau Dumnezeu Însuşi a voit să ţină faptul acesta acoperit de taină lăsând doar să se cunoască mormântul gol şi nimic altceva în mod direct

Desigur şi în ultimul caz, Biserica a fost în drept, şi noi la fel, să credem în înălţarea Fecioarei cu trupul al cer E singura concluzie la care ne mână şi mintea şi inima "[13]

Biserica Ortodoxă recunoaşte înălţarea cu trupul la cer, ca o consecinţă a theotokiei şi aeipartheniei, ca o biruinţă a firii de către cea mai ridicată dintre creaturi, aceasta însă nu independent, nu prin sine, ci cu Hristos, prin Hristos şi nicidecum ca rezultatul unei asocieri cu Hristos la opera de mântuire Altfel *„învierea şi înălţarea i-ar veni pentru un merit al ei deci, ca şi lui Hristos Mai mult chiar, ea n-a murit pentru a se automântui pe sine, ci cumva şi pentru a mântui şi pe alţii, dacă «a fost asociată» şi în moartea lui Hristos Acest rost al morţii Mariei, nu poate fi admis, deci, nici derivarea înălţării din moartea ei însăşi – şi indirect din imaculata concepţie "*[14]

Dar noi spunem că Sfânta Fecioară a murit de moarte naturală Ea a fost înviată de Fiul său şi şade cu trupul glorificat în ceruri de-a dreapta lui Hristos[15] *„Puterea lui dumnezeiască s-a concentrat şi mai deplin în trupul ei, readucându-l la viaţă, la o viaţă*

13 Pr Prof Dumitru Stăniloae, op cit. pag 593-594

14 Idem ibidem, pag 596

15 Prot Sergiu Bulgakoff, Ortodoxia.

superioară față de cea pământească Învierea și înălțarea reprezintă suprema înduhovnicire, îndumnezeire a trupului, ridicarea în cea mai adâncă intimitate dumnezeiască "[16] Se înțelege dar, că nestricăciunea și preamărirea trupului Fecioarei este o consecință a glorificării trupului lui Hristos luat din ea

Mutarea Fecioarei la cer este o piatră de temelie pe care se bazează întreg cultul Fecioarei în Ortodoxie și intimitatea ei cu Sfânta Treime

Mutarea Fecioarei cu trupul înviat și preamărit la cer este un popas între Învierea lui Iisus Hristos din morți și învierea noastră a tuturor. Este *„puntea credinței aruncată nouă peste apele cernite ale morții"*, cum spune un teolog contemporan, este *„arvună"* a nemuririi noastre, este începutul de îndeplinire a învierii noastre a tuturora

16 Pr Prof. Dumitru Stăniloae, op cit, pag 599

CAPITOLUL 4

Maica Domnului mijlocitoarea

1 *Raportul Sfintei Fecioare cu lumea văzută, nevăzută și cu Sfânta Treime*

Maica Domnului este cunoscută ca mijlocitoare încă de la începutul Bisericii creștine Adevărul acesta despre Sfânta Fecioară s-a transmis din generație în generație, ea a încălzit inimile credincioșilor creștini de-a lungul veacurilor ea a inspirat pana alcătuitorilor de rugăciuni și de cântări bisericești, ea a înaripat nădejdile de mai bine a celor din suferințe și din nevoi, ea a întărit curajul lor în lupta cu greutățile vieții Cele mai numeroase icoane din bisericile presărate de-a lungul și de-a latul creștinătății, pe câmpii, pe munți și pe văi, sunt icoanele Sfintei Fecioare și nu greșim dacă spunem că nu există casă de creștin evlavios

în care, printre celelalte icoane, să nu se găsească și icoana Maicii Domnului

Este credința aceasta în puterea mijlocitoare a Sfintei Fecioare, o credință desdemonică, o credință idolatră, o credință protivnica spiritului adevărat al creștinismului, așa cum vor să convingă lumea urmașii de azi ai iconoclaștilor de ieri? Sau credința aceasta reprezintă unul dintre cele mai categorice adevăruri ale religiei noastre?

Dacă marele apostol al neamurilor ne spune că mântuirea noastră s-a făcut numai prin jertfa de pe cruce a Domnului (Evrei 10, 10), apoi el înfățișează cu aceasta însăși esența creștinismului. Nu este cu putință împăcarea cu Dumnezeu decât numai prin jertfa Lui, prezentă de-a pururea pe altarul Bisericii creștine în taina Sfintei Euharistii. Dar împărtășirea noastră din jertfa Domnului nu trebuie să se facă *„spre judecată și spre osândă"*. Este nevoie de o întreagă pregătire, de o viață dusă la un anumit nivel duhovnicesc, pe care de cele mai multe ori nu-l putem atinge, oricât ne-am strădui. Pentru iertarea acestor călcări de lege *„cu știință sau cu neștiință"*, pentru iertarea noastră prealabilă de către Dumnezeu, în vederea înfățișării noastre înaintea Focului celui Mistuitor din Sfintele Taine, avem nevoie de alți mijlocitori. Aceștia nu săvârșesc prin ei înșiși mântuirea nostră, nu se substituie lui Hristos, dar ne dau un puternic ajutor pe

calea cea bună, ne apropie mai mult de Dumnezeu, mijlocindu-ne de la El cele de care avem nevoie. Dintre acești mijlocitori între cer și pământ nici unul nu e mai presus de Maica Domnului. Numai ea a mijlocit totul și numai ea L-a mijlocit pe Însuși Mântuitorul. *„Ea este mijlocitoare pentru neamul omenesc și face legătura între Dumnezeu și om, ca om preaslăvit și îndumnezeit. Dacă Domnul este Mijlocitor și Arhiereu, în calitate de autojertfitor, apoi ea este mijlocitoare în fața Lui și poartă, în această calitate, după vedenia lui Andrei cel nebun pentru Hristos, omofor, ca o rugătoare în fața Fiului (omenirea se roagă prin omenirea îndumnezeită a Maicii Domnului). El unește în sine două firi, iar ea prin sine susține și înalță către Dumnezeu omenirea și întreaga făptură"* [1]

Calitatea de mijlocitoare între cer și pământ a Maicii Domnului nu este o calitate pe care o atribuie mintea omenească sub văpaia simțământului religios, nu este o înflăcărare a imaginației religioase, ci este o taină hotărâtă de sus, pe care o constatăm cu supunere și o credem cu putere. Ca și pururea fecioria și maternitatea divină, tot astfel și calitatea de mijlocitoare a Maicii lui Dumnezeu sunt lucruri inalienabile, sunt calități pe care Sfânta Fecioară le-a avut pe pământ și pe care le are de-a pururea și în ceruri. Ea este floarea nestricăciunii, ea este ușa mântuirii.

1) Prot. Sergiu Bulgakoff, Kupina neopalimaia, pag. 132.

a) Raportul cu oamenii

S-a părut oarecum că rugăciunile pe care credincioșii le aduc Sfintei Fecioare sunt uneori exagerate. Este o îngrijorare care nu-și are nici un temei. Toate rugăciunile din cărțile de slujbă ale sfintei noastre Biserici îi atribuie Maicii Domnului puteri izbăvitoare și mântuitoare. Desigur, că izbăvirea pe care o cerem și pe care o dobândim de la Sfânta Fecioară nu este una și aceeași cu mântuirea care s-a revărsat asupra noastră din jertfa de pe cruce a Domnului, totuși una este în legătură cu cealaltă, cea dintâi având în cea din urmă, fiind prilejuită de ea și înfățișându-se ca o consecință a ei.

Maica Domnului mijlocește celor ce aleargă cu credință la ea pe de o parte prin harul dumnezeiesc care se revarsă în toate membrele trupului Bisericii din Capul care este Hristos, iar pe de altă parte face legătura între membrele Bisericii și Capul Bisericii care este Hristos. Teofan al Niceei o numește în felul acesta „*gâtul trupului tainic al lui Hristos*" și arată că nici un har nu se dă decât numai prin ea: „ *și precum capul acesta stă deasupra întregului trup, fiind singurul care nu are părtași deopotrivă stătător în treaptă, ci este începătorul întregii plinătăți a Duhului celui de viață făcător, măsurându-l și împărțindu-l pe acesta în chip proporțional tuturor mădularelor... tot așa și acest gât demn de*

Dumnezeu și iluminat de razele dumnezeiescului Duh, fiind așezat singur deasupra întregului trup, nu are părtași și deopotrivă stătător în treaptă, ci este, cum s-a spus, al doilea în treaptă, așezat îndată după cap, ca mijlocitor și legătură între cap și trup. De aceea, neavând pe nimeni de aceeași treaptă, cum am spus mai înainte, se face și acesta începător și primitor al întregii deplinătăți dumnezeiești și de viață făcătoare, care se procură de la cap prin el, tuturor mădularelor trupului"[2] Rugăciunile pe care i le adresează credincioșii sunt cum nu se poate mai potrivite, căci ea scoate din primejdii pe cei ce i se roagă cu evlavie. „*Bucură-te cea plină de dar*" o cântă Biserica. Ea nu este numai plină de dar, ea este acea prin care ne vine darul, ea este împărțitoare de dar. „ *Hristos, cu toată plenitudinea de har câtă se poate împărtăși peste tot credincioșilor, nu e în afară de Maica Sa, de inima Bisericii, cum nu e în afară de Biserica. În sensul acesta, se poate spune pe de o parte, cu sfinții scriitori ai Bisericii, că prin Maica Domnului nu se dau numai darurile, ci și harurile, întrucât Hristos lucrează asupra noastră din ea și întrucât intenția Lui răspunde intenției ei și se unește cu ea, pe de altă parte, că prin ea*

2) Theofanes Nicaneus. Sermo in Sanctissiman Deiparem, Textum graecum cum interpretione latina, introductione et criticis animadversionibus edidit Marinus Jugie, A.A. Lateranum, Romae 1953, trad. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, in manus pag. 57

nu ni se dă propriu-zis harul mântuitor, ci numai daruri, întrucât nu intenția ei cu privire la noi ne mântuiește de fapt, ci intenția lui Hristos cel nedespărțit de ea; intenția ei, luată în sine, ne este numai spre ajutor, prin rugăciunile către Fiul ei și prin ceea ce poate emana direct din însăși această intenție, a celei pline de har" [3]

Credința noastră de veacuri înțelege mijlocirea Sfintei Fecioare, își pune nădejdea în rugăciunile ie și poziția ei este bine determinată în procesul de mântuire al neamului omenesc. Ea nu ne izolează de Hristos, cum lasă să se înțeleagă pe alocuri un duh străin de Ortodoxie. Dacă ea este *„singură ușa prin care a trecut Cuvântul"*, apoi tot ea este și *„dumnezeiască intrare a celor ce se mântuiesc"* și *„podul care îi trece la cer pe cei de pe pământ"*. Dacă *„recunoaștem preotului și arhiereului pământesc o mijlocire, să nu-i recunoaștem ei o oarecare tainică mijlocire? O punem mai prejos decât un preot sau arhiereu pământesc? Maica Domnului e socotită în viziune ortodoxă cel mai înalt arhiereu după Hristos"* [4]. Ea este floarea omenirii, ca tot ceea ce a avut omenirea mai bun, și s-a făcut părtașe harului dumnezeiesc mai mult decât oricare altă creatură. *„A elimina pe Maica Domnului din raportul între mine și Hristos*

3) Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Maica Domnului ca mijlocitoare art. Rev. Ortodoxa, nr. 1 din 1952, pag. 118

4) Idem, ibidem, pag. 122, 123

înseamnă a elimina însăși Biserica, dat fiind că cel mai nemijlocit unit cu Hristos mădular al acesteia, deci cel mai central mădular al ei, este Maica Domnului" [5]

b) Raportul cu sfinții

Dacă trecem acum și lărgim noțiunea de Biserică, gândindu-ne și la Biserica nevăzută, vom putea înțelege raportul în care se găsește Sfânta Fecioară cu sfinții. După cum citim în Acatistul Maicii Domnului, Sfânta Fecioară este numită printre altele și *„masă care porți îndestularea milostivirilor"* și *„îndrăznirea cea nebiruită a purtătorilor de chinuri"*. Este cu neputință să ajungă cineva la sfințenie altfel decât prin Maica lui Dumnezeu. Ea este ajutătoarea tuturor celor ce se străduiesc să *„înainteze"* *„pe calea cea strâmtă"*, ea este cu adevărat *„corabia celor ce vor să se mântuiască"*. Sfințenie înseamnă trăire în duh și în adevăr, imitarea, cât e cu putință, a lui Dumnezeu, împărtășirea cu El înseamnă asemănarea cu Dumnezeu, îndumnezeirea. Dar sfinții participă la sfințenia lui Dumnezeu prin împărtășirea lor cu harul sfințitor al Duhului Sfânt, pe când Fecioara este ea însăși pnevmatoforă (purtătoare de har – n. ed.). Numai ei i s-a spus, dintre toți pământenii: *„Duhul Sfânt va veni asupra ta și*

5) Idem, ibidem, pag. 121

puterea celui Prea Înalt te va umbri" (Luca 1, 35) *„Maica Domnului* – zice Bulgakoff – *nu se mai mântuie, fiindcă mântuirea ei indiscutabilă s-a săvârșit prin pogorârea Sfântului Duh. Ea nu se mai mântuie, ci mântuiește."*[6]

> Maica Domnului nu *„mântuiește"* în sens propriu, pentru că *„Unul este Mântuitorul"*. Ci – așa precum s-a spus în paginile precedente – *„mijlocește"* mântuirea pentru cei ce se roagă ei cu credință. († Tit)

Iar aceasta o face Sfânta Fecioară prin rugăciunile ei și prin darurile sale cele bogate ce le are de la Dumnezeu, fiind unită cu Hristos, împărățind împreună cu El, fiind *„granița dintre creațiune și Creator"*, cum se exprimă Sfântul Grigorie Palama.[7]

Deosebirea dintre Maica Domnului și sfinți provine deci, de la poziția ei harică față de însuși izvorul harului. După cum spune Teofan al Niceei: *„Făcându-se (Sfânta Fecioară) întâi încăpătoarea întregii deplinătăți dumnezeiești care se împarte și se dăruiește creațiunii nemijlocit din Duhul, s-a unit cu Dumnezeu Cuvântul, izvorul Sfântului Duh prin unirea și legătura cea negrăită și cu Tatăl. De aceea, precum este Fiul chipul natural al Tatălui, deci întru totul identic, iar Duhul este chip al Fiului, așa și Maica acestui Fiu este chipul Duhului, nu în chip natural, ci după participare și har, dar oglindind fără asemănare mai mult decât toată firea creată prototipul, așa încât în ea se văd cu deplină claritate toate harurile și strălucirile Duhului, care sunt ale Fiului ei însăși. Căci unul este chipul și una este frumusețea amândurora. Ceea ce ea este ca un stâlp al visteriilor ascunse ale Duhului, care la rândul Lui este puterea revelatoare a ascunsului dumnezeiesc"*.[8]

Maica Domnului este mai presus decât toți sfinții întrucât nici unul din ei nu s-au învrednicit de asemenea haruri. *„Ea este culmea aurită a acestei lumi pentru că și ea aparține acestei lumi. Sfinții și rugăciunile sfinților sunt un nor luminos, care înconjură această înălțime și se apropie de ea. Sfinții cei mari, însă, și chiar lumea îngerească se deosebesc de Maica Domnului nu numai datorită sfințeniei acesteia, ci și datorită desăvârșitei înfrângeri a mărginirii creaturale din ea, prin îndumnezeirea ei anticipată. Viața ei proprie și harică este viața ipostatică a Duhului Sfânt, care s-a sălășluit în ea"*.[9]

6) Bulgakoff Sergiu, op. cit., pag. 201
7) Pr. Prof. Dumitru Stăniloae op. cit., pag. 110
8) Op. cit., pag. 83
9) Bulgakoff Sergiu, op. cit., pag. 204.

De aceea, ea este *„chipul"* Bisericii viitoare, din eshatologie (din secolul al VIII-lea al Bisericii, de la sfântul Grigore Palama la Vladimir Lossky) († Tit)

Acest adevăr îl găsim în practica Bisericii noastre, care ne spune tot sensul dogmatic stabilit de veacuri. Astfel, în lanțul de aur la ierarhiei care împodobește catapeteasma bisericii, Maica Domnului este în vârful ei, prin icoana numită Deisis care înseamnă rugăciune, unde stă de-a dreapta Mântuitorului

În această icoană, Maica Domnului se pune de-a dreapta iar sfântul Ioan Botezătorul de-a stânga. Aceasta se numește *„Deisis"*. Dar, de obicei, în catapeteasma altarului, Maica Domnului se pune și singură, la mijloc, în șirul Prorocilor, semnificând subiectul profeției lor. († Tit)

Această icoană vine imediat după Sfânta Treime. La proscomidie, după ce s-a tăiat Sfântul Agneț, se taie o părticică mai mică decât Sfântul Agneț dar mult mai mare decât cele nouă părticele ale sfinților. Această părticică, tăiată în cinstea și pomenirea Născătoarei de Dumnezeu, se pune de-

a dreapta Sfântului Agneț, reprezentând Împărăteasa de-a dreapta Mântuitorului. De asemeni, formele de încheiere ale slujbelor ortodoxe, în care Sfânta Fecioară este invocată îndată după Dumnezeu și înainte de ceilalți sfinți, toate sunt mărturii că Maica Domnului nu e numai o simplă rugătoare ci e prima creatură deplin îndumnezeită, anticipat, care a intrat în adâncurile de taină ale dumnezeirii ca una în care s-a săvârșit *„necuprinsul adânc al judecăților lui Dumnezeu"* [10]

c) Raportul cu îngerii

Tot pentru aceste motive este cu totul mai presus și de îngeri. Ea este *„mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii"*, iar cinstea aceasta nu o dobândește de la noi, ci a dobândit-o odată pentru totdeauna de la Dumnezeu Tatăl, Care a ales-o să fie Maica după trup a Fiului Său întrupat. Sfânta Fecioară este cu adevărat la cer, dar un cer care cuprinde întru sine toată lumea ființelor celor nevăzute, sfinții din Biserica triumfătoare și îngerii și mai presus decât toate acestea infinitul cel mai ascuns al cerului, adică dumnezeirea Fiului prin umbrirea Duhului Sfânt.

10) Sfântul Andrei Criteanul, In Dormit., I. Migne P G XCVII col. 1053 B, vezi la Pr Prof Stăniloae Dumitru, op cit., pag. 129

Cum nimeni nu a mai ajuns la o astfel de cinste, Sfânta Fecioară poate fi socotită pe bună dreptate o minune. *„Minunea care de îngeri este mult slăvită"* o cântă Biserica. *„Această supraînălțare a Maicii Domnului peste toată lumea îngerească e greu de înțeles pentru noi, observă Bulgakoff, fiindcă noi nu știm despre viața îngerească"*[11] decât numai atât cât a stabilit viziunea marelui gânditor creștin Dionisie Areopagitul (viziune primită de Biserică). Ierarhia e o *„rânduială sfântă"*, o cunoștință și o lucrare ce duce pe cât se poate la *„asemănarea cu divinitatea"* și *„se înalță în proporție corespunzătoare până la intrarea lui Dumnezeu"*.[12] Ierarhia este *„o cascadă prin care se revarsă harul"* din treaptă în treaptă până la cea mai de jos. Dar dacă harul se pogoară de sus în jos, sfințenia se face de jos în sus. *„privind în chip neclintit în sus spre frumusețea cea divină"*, cum ar zice Dionisie. Cu harul ce vine de sus ne mântuim, dar pornind de jos ne ridicăm din treaptă în treaptă. Iar poziția Maicii Domnului dincolo de serafimi, ne arată până unde se poate ridica o făptură prin har.

În acest sens, Maica Domnului a fost prefigurată de *„scara lui Iacov"*, pe care îngerii se

11) Op. cit., pag. 135

12) Ierarhia cerească, cap. III, trad. Pr. Cicerone Iordănescu

suiau și se pogorau și este numită ca atare în slujba Acatistului ei (al Bunei Vestiri – Canon, pesna a IV-a) și în slujba Îngerului păzitor – la „... și acum", pesna a VII-a. Poartă cerească, ușă de mântuire și scară înțelegătoare (duhovnicească) pe Care Dumnezeu S-a coborât și om s-a suit (a se înțelege: unit cu Dumnezeu). S-a pogorât Dumnezeu peste ea în sensul în care se împlinește cuvântul Arhanghelului Gavriil din Evanghelia Sfântului Luca: *„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea celui Preaînalt te va umbri..."*. Și se suie (ca oamenii îndumnezeiți prin El, începând cu El însuși în pântecele Fecioarei), dându-ne prilej să-i zicem – în primul stih din primul ikos al Acatistului Bunei Vestiri – *„Bucură-te, prin care se înnoiește făptura"*. Și după El, toți cei ce, crezând, au primit harul, precum se spune într-un „... și acum..." de la antifoanele Învierii pe glas VI: *„... de suflă spre cineva acesta (adică harul), curând îl ridică (adică îl desprinde) din cele de pe pământ, îl înalță, îl crește, și sus îl așază..."*. Și toate acestea prin Ea, prin Maica Domnului, *„scara cea înțelegătoare"*, *„aleasa din toate neamurile"*, ca să ajute omenirii întregi să se urce (preschimbându-se din oameni în îngeri, prin har) de pe pământ la cer. (+ Tit)

Teofan al Niceei, pe baza meditațiunii adânci asupra consecințelor ultime care se pot trage din dogma întrupării, a ajuns la concluzii cât se poate de categorice în ceea ce privește rolul ei mai presus de toată ființa văzută și nevăzută, după împlinirea *„tainei celei din veac ascunse"* Nu mai încape nici o îndoială că datorită harului care s-a revărsat asupra ei, întrupând în sine pe Dumnezeu, s-a sălășluit și ea în Dumnezeu devenind ființă cu totul deosebită și mai presus de oameni și de îngeri De aici și rolul ei mântuitor, nu prin sine, ci prin harul care sălășluiește de-a pururea întru ea și prin rugăciunile ei pe care ea le adresează de-a pururea Fiului său, în vederea mântuirii omenirii sau mai bine zis a oamneilor, semenilor ei după trup.

Orice rezervă cu privire la rugăciunile pe care noi i le adresăm Maicii Domnului pentru ca să ne scape din primejdii și din nevoi, trebuie să înceteze Pe drept cuvânt noi ne adresăm *„Prea slăvită de-a pururea Fecioară, binecuvântată de Dumnezeu Născătoare, du rugăciunea noastră la Fiul tău și Dumnezeul nostru și cere ca să mântuiască prin tine sufletele noastre"*

d) Raportul cu Sfânta Treime

Dacă raportul dintre Sfânta Fecioară și creatura văzută și nevăzută se poate întrucâtva lămuri,

rămâne aproape insondabilă intimitatea dintre ea și Sfânta Treime Dar dragostea nostră de a contempla pe Sfânta Fecioară în tot ce este ea în realitate, în tot ce a devenit ea pentru neamul omenesc prin faptul Întrupării Mântuitorului, din preacuratele sale sângiuiri ne înväpăiază gândul să mergem până acolo unde taina este de nepătruns

Taina Sfintei Treimi depășește ea însăși puterile noastre de înțelegere, și mintea noastră nu poate pătrunde nici ceea ce știm în chip precis despre Sfânta Treime Dar că între Sfânta Fecioară și Sfânta Treime sunt anumite raporturi este mai presus de orice îndoială

Relația aceasta unică și caracteristică se datorește raportului pe care Fecioara Maria îl are cu Fiul lui Dumnezeu, pe care L-a născut, dându-i trup, și față de care are o poziție asemănătoare oricărei mame față de Fiul ei [13] Prin a doua Persoană a Sfintei Treimi, în virtutea întrepătrunderii perihorezice sau a locuirii una în alta a Persoanelor în aceeași unitate definită, Fecioara Maria ajunge și cu Tatăl și cu Duhul, în cea mai intimă legătura

Fecioara naște, în timp, pe Cuvântul născut din Tatăl, dincolo de timp Deci același Fiu e comun lui Dumnezeu Tatăl și Fecioarei, pentru că de două ori s-a născut Fiul întâi *„din Tatăl fără mamă și apoi*

13) V Lochiță, op cit, pag 274

din mamă fără tată" [14] Dar legătura între Maica și Fiul nu se mărginește numai la naștere, ci ea dăinuiește în măsura în care divinul cu umanul s-a unit în chip inseparabil în Hristos

Cu Duhul Sfânt o unește lucrarea prin care ea a conceput pe Fiul În acest sens ea e numită în poezia imnologică. *„Mireasa Duhului Sfânt"* sau *„copilă dumnezeiască"*

Dar faptul că Fiul este comun și Tatălui, ca Fiu al lui Dumnezeu și Maicii, ca fiu la omului, creează o legătură indestructibilă între Dumnezeu Tatăl și Sfânta Fecioară De aceea, Teofan al Niceei, trăgând toate consecințele în mod riguros de consecvent și de logic, spune câteva lucruri pe cât de drepte pe atât de înfricoșatoare la auz *„De aceea, dacă între Tatăl și Maica e o negrăită convorbire și comuniune dumnezeiască de cuvânt, cum s-ar numi de ei altfel fructul acesta comun, decât Fiul nostru cel unul născut și nouă iubit, partea cea mai din lăuntru comună a noastră, nu numai pentru că s-a născut, a ieșit, din partea cea mai dinlăuntru a Tatălui și a Maicii ci și pentru că partea cea mai din lăuntru e în om organul iubirii"*.[15]

„— a ieșit" Cu toții „ne naștem" din mamele noastre Numai Hristos, Dumnezeul și

14) Sfântul Ioan Damaschin, op cit, pag 274
15) Op cit, pag 61 (b)

Mântuitorul nostru al tuturor „iese" din Maica Sa. Expresie neliterară și de-a dreptul urâtă care, din nefericire, se află în multe locuri din cărțile de cult, neîndreptată de așa-zișii „diortisitori" (dar, mai degrabă, „stricători") ai cărților de cult din ultimele veacuri. Expresia se află în Dogmatica glasului VI, în în slava Stihoavnei aceluiașa glas, în Catavasiile Crăciunului, peasna a VI a, și în alte foarte multe locuri. Peste tot ar trebui schimbată cu „.. S-a născut" în loc de „ a ieșit" († Tit)

Dar dacă Maica Domnului s-a urcat în zările albastre și de nepatruns văzului și minții omenești până la tronul Sfintei Treimi, raporturile acestea nu afectează cu nimic viețuirea intimă a Prea Sfintei Treimi, ele rămân externe acestei viețuiri intime Sfânta Fecioară, în aceste raporturi, rămâne mai departe aceea ce este *„o fire îndumnezeită"*, arătându-ne nouă până unde se poate ridica umanitatea renăscută prin har și nicidecum nu participă la viețuirea intimă a Sfintei Treimi ca o a patra ipostază

e) Poziția Maicii Domnului în Biserică

Toată viața comunității în Biserica primară până la adormirea Sfintei Fecioare se desfășoară exclu-

siv în jurul ei. Între Iisus cel înviat și înălțat la ceruri și sfinții apostoli sau cei dintâi creștini, Maica Domnului a fost singura trăsură de unire. Privind la ceea ce a purtat în sânurile ei pe Domnul, sfinții apostoli simțeau în apropierea lor pe însăși Domnul. Ea a fost încă de la început legătura între Biserică și cer, între credincioși și Dumnezeu.

La pogorârea Sfântului Duh, Sfânta Fecioară se găsea împreună cu apostolii și cu toate că Duhul Sfânt se pogorâse peste ea la Buna Vestire, se mai pogoară și acum. După cum spune Bulgakoff: *„Această pogorâre n-a înlăturat nici posibilitatea și nici necesitatea unei tot mai mari și mai depline auto-oferiri pentru el (Duhul), pentru ca tot mai mult și complet să pătrundă Acesta firea ei omenească"*.[16]

Purtătoare de Duh Sfânt și încărcată cu atâtea daruri ale Duhului, Sfânta Fecioară a devenit centrul lumii celei noi plămădite în sângele cel dumnezeiesc, curs din coasta Răscumpărătorului pe cruce. Pârgă a lumii noi, ea însăși a înglobat toată

16) Op. cit. pag. 177. „Și în calea acestei propășiri în Cincizecime i-au fost trimise Mariei daruri speciale ale Duhului Sfânt pentru ca prin acest botez cu desăvârșire s-o elibereze pe ea de urmările păcatului original și să i transmită puterea răscumpărării firii ei omenești. Și plinătatea acestei perfecțiuni a firii omenești, până la trecerea ei în cele cerești s-a desăvârșit la venirea adormirii, care pentru acest fapt este un triumf al sfințeniei omenești, al spiritoforiei și curăției, este o preaslăvire a firii omenești", pag. 178.

această lume în sine. De aceea, unii dintre Sfinții Părinți au preaslăvit-o pe Sfânta Fecioară ca pe o Biserică însuflețită. *„În proorocirile despre Biserică, totul este referitor la Preacurata Fecioară și nu numai «referitor», ci și direct sub chipul Bisericii este vorba de Maria"*.[17] Sfântul Ambrozie o numește pe Sfânta Fecioară *„chipul chipurilor Bisericii (Ecclesiae specimen)"*.[18] Ea s-a făcut *„lăcașul lui Dumnezeu Cuvântul"* și de aceea e mai mare decât toți sfinții, cum cântă imnul acatist, devenind astfel, *„comoara vieții cea nedeșertată"*, care dă tuturor mântuirea și luminarea și scăparea din nevoi. *„Aprinde-ne dorul de Fiul tău, fă viața noastră liniștită și plăcută..."*[19] cere Sfântul Ioan Damaschin. În sensul cel mai ortodox, Vladimir Lossky arată cu claritate poziția Maicii Domnului în Biserică atunci când spune: *„ea este hotarul zidirului și al nezidirului"*, iar când vorbește despre Biserică o numește *„inima Bisericii"* sau *„inima sa mistică"*, pentru că ea *„mijlocește bunurile veșnice"*. Ea a primit plinătatea dumnezeirii, ea e gâtul trupului lui Hristos cum ne spune Teofan al Niceei.

17) Pavel Florensky. Stolp i utverjdenie istini (stâlpul și întărirea adevărului), Berlin 1929, pag. 369.

18) Idem, ibidem, pag. 369.

19) In Dormit. III Migne P.G. col. 761, vezi la Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, op. cit., pag. 103.

Cu toate că acest concept este adevărat, expresia nu este literară, nu este frumoasă. Ar trebui găsită o altă expresie. Maica Domnului „gât". Sună urât. († Tit)

De aceea, *„nici un har nu e primit în Biserică fără asistența Maicii lui Dumnezeu. Ea prezidează destinele Bisericii și ale universului care se desfășoară în timp"*.[20]

Aici nu e vorba numai de *„asistența"* Maicii Domnului ci de lucrarea ei directă: *„Bucură-te, dătătoarea darului celui dumnezeiesc"* (Ikos 10, stih 4, Acatistul Bunei Vestiri). († Tit)

2. *Maica Domnului ajutătoarea în dobândirea mântuirii adusă de Fiul ei*

a) Paralelismul cu Eva

„Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Fiul", a spus însuși Hristos. Dar nimeni nu poate ajunge mai ușor și mai grabnic la Fiul decât Sfânta lui Maică. Primul dintre sfinții Părinți care arată pe Maica Domnului ajutătoare în procesul mântuirii adusă de Fiul ei, este Sfântul Justin Martirul și Filosoful. Vorbind despre divinitatea Mântuitorului și despre opera Sa mântuitoare, el arată și contribuția Sa în această operă: *„El (Hristos) s-a făcut prin Fecioară, pentru ca prin aceeași cale prin care a luat început neascultarea provocată de șarpe, prin aceeași cale să ia și sfârșit. Căci Eva, fiind fecioară și nestricată, concepând cuvântul cel insuflat de șarpe a născut neascultare și moarte, iar Fecioara Maria, concepând prin credință și bucurie, atunci când Gavriil i-a binevestit, a născut. Căci prin aceasta s-a născut Acela, cu privire la care am spus că s-au zis atâtea în Scripturi, prin care Dumnezeu pe șarpe și, de asemeni, pe îngerii și pe oamenii care se aseamănă cu el îi nimicește, și celor ce se pocăiesc de cele rele și cred în El lucrează eliberare de moarte"*.[21] Această doctrină a lui Justin este reluată cu mai multă amploare și completată de Sfântul Irineu. Sfântul Irineu, după ce stabilește o paralelă între Adam și Iisus Hristos – Adam cel Nou – face încă o paralelă între Eva și Fecioara Maria – Eva cea nouă, între opera funestă a primei Eve și acțiunea reparatoare a celei de a doua: *„Maria a desfăcut legăturile strânse din greșeala Evei. Una s-a îm-*

20) Vladimir Lossky – Essai sur la Théologie mystique de l'église d'orient, Aubier, Editions Montaigne, Paris 1944, pag. 191. Continuând concepția aceasta în capitolul despre Biserică, Lossky încheie așa: „Taina Bisericii este inscrisa in cele două persoane desăvârșite, persoana dumnezeiască a lui Hristos și persoana omenească a Maicii Domnului", pag. 192.

21) Dialogul cu iudeul Trifon, trad. pr. Olimp Căciulă, București 1936, pag. 224, cap. 100.

potrivit poruncii lui Dumnezeu, cealaltă s-a supus. Eva a ascultat de cuvântul diavolului, Maria şi-a plecat urechea la glasul îngerului. Neamul omenesc aruncat morţii printr-o fecioară, a fost salvat de o altă fecioară" [22].

Această paralelă între Eva şi Maria scoate şi mai mult în evidenţă poziţia Sfintei Fecioare în Biserică, poziţia şi funcţia Maicii Domnului în actul mântuirii. Este mărturisit, de asemenea, şi rolul ei de mijlocitoare, ajutătoare grabnică şi împărţitoare de daruri, cum mărturiseşte Fericitul Augustin: *„Eva a fost urzitoarea pacatului, Maria este mijlocitoarea Darului. Eva ne-a vătămat că ne-a adus moartea, Maria ne-a folosit că ne a adus înapoi viaţa"* [23]. Aceleaşi mărturisiri se cuprind şi în imnologia Bisericii: *„Eva, adică, prin boala neascultării blestem înlăuntru a adus, iar tu Fecioară de Dumnezeu Născătoare, prin odrasla purtată în pântece lumii blagoslovenie ai înflorit"* [24].

Dacă Întruparea Domnului înseamnă cu adevărat *„începutul mântuirii"* noastre, apoi prilejuitoarea acestei mântuiri se arată a fi Sfânta Fecioară. Poziţia ei de mijlocitoare şi ajutătoare nu se arată în toată limpezimea pentru care şi Biserica o slăveşte şi o invocă neîncetat în rugăciunile ei.

22) P. Cayre. Précis dpatrologie, t.1, pag. 145
23) Serm. 18 de Sanctis
24) Vecernia Învierii pe glas III.

b) Raportul Maicii Domnului cu Jerfa Mântuitorului

Jertfa Mântuitorului nu trebuie considerată numai în unicitatea ei, ci şi în repetarea ea la infinit pe altarul Bisericii, în scopul de a sta la îndemâna oricărui credincios care voieşte să dobândească mântuirea proprie. Mântuitorul, după jertfa Sa de pe cruce, se găseşte continuu sub stare de jertfă, fie în cer fie pe altarul Bisericii creştine. El este cu adevărat, cum spune Sfântul Apostol Pavel, Arhiereul, care intrând odată în Sfânta Sfintelor, aduce acolo jertfa pentru noi. El este Acela care, prin jertfa Sa, mijloceşte la Dumnezeu, la infinit, pentru noi. Dar dacă Sfânta Fecioară este ea însăşi Biserica, în ea recapitulându-se, după cum am văzut, toată lumea cea nouă care a luat naştere din sângele cel vărsat pe cruce al Domnului, înseamnă că ea este cu adevărat şi altarul pe care se odihneşte şi se aduce jertfa mântuirii noastre. Teofan al Niceeii lămureşte înţelesurile acestea de taină când zice: *„Căci aceasta (Sfânta Fecioară) este partea cea mai dinlăuntru a catapetesmei în care intrând odată singur arhiereul bunătăţilor viitoare rămâne în veci, făcând inima ei altar încăpător şi primitor al acestui mare Arhiereu şi Jertfă, care se aduce acolo perpetuu pentru toată creaţiunea de către veşnicul Arhiereu, lui Dumnezeu şi Tatălui şi se primeşte de Acela cu plăcere şi cu bunăvoinţă, iar de acolo, iarăşi se dă în schimb îndum-*

nezeirea, darul cu adevărat egal în valoare cu această aducere" [25]

S-ar putea vorbi și de raportul Maicii Domnului față de viața de jertfă a Mântuitorului în sensul că și ea ca Mamă, alături de Fiul ei și-a jertfit întreaga sa viață, de la nașterea Mântuitorului până la Golgota, la picioarele crucii. N-a existat pe pământ o mamă care să participe la jertfa Fiului ei, ca Fecioara Maria. Ea îl caută și după moarte, când o găsim cu sfintele femei mironosițe care-L caută pe Domnul, apoi știm că dragostea lor pentru Domnul era întreținută de Sfânta Fecioară.

În ea se bucură dar și sufera mama neamului omenesc, Eva. Cărțile bisericești numesc pe Mântuitorul *„Mielul"*, care, fără vină fiind, s-a sacrificat pentru lume. Tot așa numește Biserica și pe Sfânta Sa Mamă când zice *„Mielușeaua"*, care a suferit pentru Mielul divin, *„pre Mielul cel ce a venit la patimă de s-a junghiat de voie, văzându-L Maica și Mielușeaua, izvoare de lacrimi au vărsat"* [26] Părinții Bisericii, așa cum au numit-o *„maica vieții"*, *„maica luminii"*, *„maica tututor oamenilor"*, etc., tot așa o numesc și *„maica durerii"* și nu fără sens, căci din durerile ei s-a născut mântuirea noastră

25) Op. cit., pag. 64.
26) Triod Canon, Miercurea patimilor cânt 3

Ortodoxia, însă, stăruie asupra momentului de vaiet și sânge de pe Golgota, deși acest moment joacă un rol capital în mântuire. Mistica ortodoxă stăruie asupra învierii. Parcurge drumul Golgotei, dar are ca țel Învierea

3. *Invocarea Maicii Domnului*

Invocarea Sfintei Fecioare și a celorlalți sfinți nu-i contrară Sfintei Scripturi, ci o presupune. În Sfânta Scriptură e afirmată categoric porunca de a ne ruga unii pentru alții. *„Fraților, rugați-vă pentru noi"* (1 Tesaloniceni 5, 25) sau *„... rugați-vă unul pentru altul, că mult poate rugăciunea dreptului în lucrarea ei"* (Iacov 5, 16). Dacă Sfântul Apostol Pavel îndeamnă pe credincioși să se roage pentru el, cu stăruință, suntem deci, îndreptățiți sa cerem rugăciunile Sfintei Fecioare și ale sfinților, care pot mai mult decât drepții pe pământ

Pentru Biserica Ortodoxă Maica Domnului, în starea sa preamărită din cer, *„rămâne Maica neamului omenesc pentru care se roagă și mijlocește"* [27] De aceea, Biserica o cheamă în rugăciunile ei, cerându-i ajutorul, pentru că ea are toată trecerea pentru a mijloci mântuirea noastră pe lângă Mântuitorul, prin apor-

27) Bulgakoff Sergiu, Ortodoxia, pag. 150

tul său adus în iconomia mântuirii, prin maternitatea sa divină și prin sfințenia sa personală

Mijlocirea Sfintei Fecioare între noi și Dumnezeu este de mare însemnătate pentru viața noastră spirituală, pentru pășirea noastră sigură pe calea mântuirii, pentru creșterea în duh, pentru împărtășirea noastră din belșug din jertfa de pe cruce a Domnului și din roadele ei. De aceea, Biserica o cheamă mereu în ajutor: *„Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale... să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi"*. Dacă Biserica Ortodoxă spune că Sfânta Fecioară este mijlocitoare între om și Dumnezeu, ea învață însă precis că mijlocește în fața Fiului său, fără a se substitui Unicului mijlocitor. Hristos este unicul Răscumpărător. El a mântuit lumea, iar Fecioara și sfinții s-au mântuit tot prin Hristos. Ei ne ajută să ne însușim mântuirea adusă de Hristos prin jertfa Sa. Fecioara însăși Îl numește mântuitorul său. În mijlocire ea nu produce ceva de la sine, în mod independent, ci de la și prin Fiul său, al cărui merit rămâne întreg în opera mântuirii, fiind izvorul harului și a tot binele. Expresiile din rugăciunii ca *„Stăpână milostivește-te spre noi"*, *„nu avem alt ajutor"*, *„în tine nădăjduim"* sau chiar *„mântuiește-ne pe noi"*, par că arată o mântuire exclusivă în numele Maicii Domnului. Nimeni, însă, nu înțelege, nu gândește, nu simte, atunci când se roagă, că

acest termen, mântuiește-ne, are același conținut ca și când ar fi vorba de răscumpărarea sau mântuirea lumii prin Hristos. Aceste expresii ne arată doar cinstea pe care Biserica Ortodoxă o dă Maicii Domnului dincolo de toți sfinții și îngerii, știind-o de-a dreapta lui Dumnezeu. În acest sens, spune că ajutor mai mare ca al ei nu există. Astfel, Biserica și credincioșii ar nădăjdui numai în ajutorul ei și nu s-ar mai ruga nici sfinților, nici îngerilor, nici lui Hristos chiar. Cel puțin în Ortodoxie, Hristos rămâne singurul nume sub soare, prin care ne mântuim, iar dacă zicem că Sfânta Fecioară este mijlocitoarea și nădejdea noastră nu o considerăm în afară de El. Tot Hristos ne mântuiește, dar *„prin sau pentru rugăciunile Maicii Sale"*, formula cu care se încheie toate slujbele ortodoxe. Nu se confundă adevăratul raport dintre Maică și Fiu sau celelalte persoane ale Sfintei Treimi. Tot Dumnezeu rămâne nădejdea noastră supremă. Un tropar arată cu prisosință acest lucru: *„ceea ce ești bucuria cetelor cerești și pe pământ oamenilor tare folositoare, Preacurată Fecioară, mântuiește-ne pe noi, că nădejdile după Dumnezeu întru tine, Născătoare de Dumnezeu le-am pus"*. Ne mântuim în Hristos cu ajutorul Maicii, cum sfârșesc toate rugăciunile adresate Fecioarei. Mijlocirea ei nu e în chip magic, prin constrângere, ci în baza iubirii nespuse dintre Maică și Fiu. Căci ce dragoste poate fi mai mare ca aceea dintre Mai-

că și Fiu, dintre Dumnezeu și oameni ? Ce dragoste poate întrece dragostea Maicii Domnului față de fiii ei spirituali, care se află în păcate și în nevoi ? Maica Domnului este simbolul dragostei divine și umane în calitatea ei de Maică a lui Dumnezeu. Cine ne va despărți pe noi de Fecioară și pe Fecioară de Hristos ?

Maica Domnului rămâne protectoarea, ocrotitoarea în toate nevoile, necazurile și nenorocirile noastre. Ea este cea mai aproape de neamul omenesc și cea mai aproape de Sfânta Treime, căreia îi aduce soliile noastre. Pentru aceasta o avem în Biserică, în altare, în icoane, în rugăciunile întregului ritual bisericesc unde locul cel dintâi după Sfânta Treime ea îl ocupă. Biserica o cheamă mereu într-ajutor, pentru că ea întrece în har toată făptura. În rugăciunile ce i le adresăm Maicii Domnului, vibrează tot sufletul, toată credința și dorința de eliberare, de slăbiciunea și nevoințele pământene pentru a ajunge acolo unde este ea în slava și lângă tronul dumnezeiesc.

CAPITOLUL 5

Supravenerarea Maicii Domnului

1. Închinarea care se aduce lui Dumnezeu și închinarea care se aduce sfinților

Raporturile intime care se stabilesc între om și Dumnezeu, în baza cărora omul se simte, atunci când duce o viață sufletească intensă, sub ploaia harului dumnezeiesc, este cu neputință să rămână ascunsă, să se rezume numai la ceva absolut sufletesc, sentimental și să fie o comuniune pur nevăzută, deoarece faptul credinței este un fapt care trebuie să se manifeste prin acte exterioare, vii.

Între aceste fapte ale credinței se socotește în primul rând forma exterioară a manifestării credinței noastre în Dumnezeu, care nu este alta decât rugăciunea, iar în cadrul ei manifestarea raporturilor

noastre ca ființe finite cu Dumnezeu cel finit, adică închinarea pe care noi o aducem lui Dumnezeu.

După cuvintele Mântuitorului, închinarea aceasta, necunoscută în sensul ei profund lumii antice și revelată numai în creștinism, este o închinare *„în duh și în adevăr"* (Ioan 4, 24). Și ea se manifestă în acte externe, dar aceste acte externe în creștinism nu valorează nimic prin ele înșile, ci numai prin duhul și adevărul care stă la bază, adică prin suportul sufletesc care le motivează. Dar acest raport al nostru de supunere și iubire liber consimțit în fața lui Dumnezeu, nu a întârziat să se manifeste într-o formă desigur mult mai redusă și față de prietenii lui Dumnezeu, de sfinți, printre care un loc cu totul deosebit l-a ocupat încă de la început Sfânta Fecioară.

În sfinți, creștinii au cinstit *„realizarea a tot ce e bun, frumos și sfânt, de care se poate învrednici omul... și li s-au închinat ca unora ce s-au înălțat până în pragul cerurilor, câștigând asemănarea cu Dumnezeu, manifestându se spre lauda Lui..."*[1]

Niciodată însă Biserica creștină nu a confundat pe sfinți, sau pe Sfânta Fecioară cu Dumnezeu. Între noi și sfinți *„legătura de iubire se manifestă printr-un neîncetat schimb de bunuri duhovnicești... de rugăciuni... de mijlocire..."*[2], dar niciodată în trecutul Bisericii cultul pe care l-a dat lui Dumnezeu n-a fost același pe care l-a dat sfinților.

1 Curs de Teologie Dogmatică și Simbolică, fasc. V (dactilografiat), pag. 759.

Când Biserica a fost tulburată de iconoclasm, marii teologi ai Bisericii au căutat să motiveze necesitatea folosirii icoanelor în cultul Bisericii și au tratat cu această ocazie și raportul dintre închinarea adusă sfinților și închinarea adusă lui Dumnezeu. Astfel, Sfântul Ioan Damaschin ne-a arătat că sunt două feluri de închinare: una absolută – latria, adică adorare care se dă numai lui Dumnezeu și alta relativă, care e numai o cinstire sau supunere – dulia, venerare care se aduce persoanelor sau obiectelor în legătură cu Divinitatea, adică sfinților și obiectelor sfinte. Deosebirea dintre aceste două feluri de închinare este considerabilă, căci cu totul altceva este închinarea adusă sfinților.[3]

Definiția pe care o da Sfântul Ioan Damaschin este întru totul conformă cu tradiția și învățătura Bisericii creștine anterioare fiindcă și Sfântul Chiril, căutând să respingă acuzațiile aduse creștinismului de Iulian Apostatul, spusese: *„Noi nu zicem că sfinții martiri sunt dumnezei și nici nu-i adorăm ca atare, noi îi cinstim numai prin dragoste și cinste"*, adică în chip relativ.[4]

2. Idem, pag. 760.

3. Sfântul Ioan Damaschin, Cultul sfintelor icoane, trad. de Feciorul, București 1937, pag. 28.

4. J. Tixeront, Histoire de Dogmes, tom III, Paris 1903, pag. 312.

2. Cultul Sfintei Fecioare

Afară de cultul duliei dat sfinților și latriei dat lui Dumnezeu, Biserica mai cunoaște un cult intermediar acestora. Este cultul iperduliei, dat numai Maicii Domnului, pentru a arăta deosebita vrednicie a sa. Este mai mult decât venerare, dar e mai puțin decât latrie. Termenul s-a fixat la Sinodul VII ecumenic, când s-a adus acuzația că cinstirea Fecioarei și a sfinților se confundă cu cinstirea dată lui Dumnezeu. Cultul iperduliei, care dă întregii noastre Biserici un aspect și o coloratura specifică, se întemeiază pe credința dogmatică. Nu e latrie, căci Fecioara nu e Dumnezeu, a rămas tot creatură, dar e supravenerație, deoarece Fecioara a întrecut toate creaturile. Iperdulia nu întunecă cu nimic latria. Cultul Sfintei Fecioare și al sfinților e tot ce poate fi mai frumos în Ortodoxie. Chiar prin minunata întocmire de tipic care schimbă slujba sfântului în fiecare zi, se vede că prin cinstirea sfinților se cinstește însuși Hristos. Liturghia cu jertfa euharistică, rămâne mereu aceeași, iar sfinții amintiți zilnic sunt o imitare și o cinstire a lui Hristos și în același timp modele pentru membrii Bisericii luptătoare. Sfânta Fecioară este pomenită mereu.

Chemând în ajutor pe Sfânta Fecioară și sfinții nu nesocotim puterea lui Dumnezeu, întrucât nu

ne ajută prin ei înșiși, ci prin puterea ce le-o împărtășește Dumnezeu. Tot așa, venerând pe sfinți și supravenerând pe Fecioară, nu micșorăm cinstirea ce o datorăm lui Dumnezeu. Respectul și cinstirea lor se reduce tot la slăvirea lui Dumnezeu al cărui reflex sunt și de la care ne vin toate darurile ce ni se împărtășesc prin puterea lor.

Cultul Maicii Domnului este întemeiat, ca și puterea mijlocirii sale, pe însuși rolul pe care l-a avut în opera mântuirii și viața ei sfântă. Iar supravenerarea pe care i-o aduce Biserica are ca temei și cântarea sa inspirată din casa Elisabetei: *„Mărește suflete al meu pe Domnul... Că iată, de acum, mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire cel puternic"* (Luca 1, 48-49), care a intrat în frumoase cântări ale utreniei. Biserica a cinstit-o dintru început cum arată liturghiile, inscripțiile funerare din catacombe, sărbătorile închinate și alte monumente ale tradiției, cum învață Sfinții Părinți. Niciodată Biserica n-a dat Maicii Domnului cultul dat numai lui Dumnezeu, de adorare, de latrie. Și când Colridianii au acordat Mariei închinare latreutică, Sfântul Epifanie se ridică împotriva lor și spune: *„În adevăr, Maria a fost Fecioară și vrednică de venerațiune, dar ea nu e pusă spre adorație, căci ea însăși adoră pe Cel născut din ea cu trupul și care s-a coborât din cerul și din sânurile Tatălui. Pentru aceasta nu trebuie a adora pe Sfânta Fecioară, nu trebuie a o*

face Dumnezeu, nu trebuie a aduce sacrificii în numele ei. Să se cinstească Sfânta Maică, dar adorare se cuvine Tatălui și Sfântului Duh" [5] Iar marele apărător al sfinților și icoanelor din veacul al VIII-lea, Sfântul Ioan Damaschin la fel spune: *„Să cinstim pe Născătoarea de Dumnezeu"* [6] *„Noi ne închinăm acelora asupra cărora sălășluiește Duhul Sfânt: Maicii Domnului și tuturor sfinților"*. Motivul? Pentru că ei s-au asimilat lui Dumnezeu prin acțiunea propriei lor voințe, prin sălășluirea lui Dumnezeu în ei, prin conlucrarea Lui cu ei. Sfântul Ioan Damaschin determină adevăratul înțeles al venerației. Fecioara și sfinții sunt vrednici de închinare, nu după natură, ci pentru că au în ei pe Acela, care după natură, e vrednic de închinare, așa cum fierul înfierbântat nu e arzător după natura sa, ci pentru că a primit în sine foc, care are însușirea materială de a arde.[7]

Așadar, Sfânta Fecioară Maria nu este Dumnezeu, nu este ipostas divin, deși a dat trup lui Iisus Hristos. Nu participă la demnitatea dumnezeiască. Numai persoanele Sfintei Treimi se adoră: Dumnezeu și Sfântul Duh și Fiul chiar în natura sa umană dar nu pentru natura sa umana. Ortodoxia este prin excelența religia lui Hristos, dar adorând

5 Sfântul Epifanie. Contra ereziilor 77, 23-24. 79, 4-5
6 Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, pag. 280
7 Idem, Cuvânt despre icoane.

pe Hristos cinstește într-o imagine supracerească pe Fecioară, ca pe adevărata lui Mamă.

Să ne oprim puțin asupra felului cum găsim manifestat cultul Maicii Domnului în Biserică și în viața ortodoxă. Cultul Maicii Domnului se menține într-un cadru impresionant în Ortodoxie. Și daca astăzi este așa, în trecut a fost la fel, dacă nu chiar mai mult. Prin cultul Maicii Domnului se apropie omul de Dumnezeu. Ei i se aduc rugăciuni în biserică și în afară de biserică. Rugăciunile adresate ei ocupă un loc considerabil în toate cărțile de ritual. După rugăciunile și cântările adresate Sfintei Treimi, îndată, cele mai frumoase și mai duioase sunt acelea adresate Maicii Domnului. Rugăciunile către ea sunt aduse de toate vârstele și categoriile sociale, din ele se hrămesc sufletele credincioșilor, prin ele îndrăznim să ridicăm ochii noștri de *„tină"* către Dumnezeire. Cunoscuta rugăciune *„Paraclisul Maicii Domnului"* este citit în biserică și în afară de zidurile ei la toată *„nevoia și necazul"*.

În toate timpurile, ajutorul și dragostea Maicii Domnului pentru fiii ei s-a arătat prin nenumărate minuni și semne, după rugăciunile ce i s-au adus cu credință sau din iubirea sa față de oameni. Găsim, astfel, icoane făcătoare de minuni, la care evlavia credincioșilor aleargă cu toată setea sufletelor lor pentru a fi mângâiați sufletește și trupeș-

ie. Iar în planul de trăire duhovnicească s-au înregistrat adeseori apariții minunate ale Maicii Domnului, ca o atenție la rugăciunile ce i se înalță de către cei ce o iubesc. Unul dintre acești fericiți, cunoscut și apropiat de noi este Sfântul Serafim de Sarov.

Dar câți alți necunoscuți de noi se vor fi mângâind de vederea ei.

Din bolta minunată ce împodobete cerul Bisericii, ochii credincioșilor s-au oprit mai mult asupra Maicii Domnului. Pe ea au ales-o ocrotitoarea vieții lor, prin bisericile și mănăstirile închinate, prin numele de Maria dat la botez și prin multele sărbători (care îi sunt închinate – n. ed.) și care împodobesc anul nostru bisericesc. Sărbătorile ei, împreună cu ale celorlalți sfinți, dau cultului ortodox o frumusețe unică. Ele sunt îmbibate de cele mai frumoase și cele mai poetice expresii pentru a arăta pe cea care a purtat la un loc neprihănirea, smerenia omenească și harul dumnezeiesc. Cel mai fermecător poem din lume este viața Sfintei Fecioare din Nazaret, frumoasă și purtată în marele mister al Întrupării. Dumnezeu a fericit-o și neamul omenesc neîncetat a lăudat-o pe *„cea plină de dar"* de care se bucură toată făptura. Biserica mereu pomenește: *„Pe Maica luminii întru cântări cinstindu-o să o mărim"* sau *„Tot neamul pământesc să salte cu Duhul ... cinstind sfânta prăznuire a Maicii lui*

Dumnezeu".[8] Din admirația față de ea au ieșit acele minunate imne din cărțile bisericești care compun slujba Maicii Domnului. Reflecțiunea și gândirea omenească n-a putut împleti într-un mod mai fericit tot ce datorează Născătoarei de Dumnezeu față de cum a făcut-o sufletul ortodox prin marii ei cântăreți în rugăciunile și cântările bisericești. În slavele dogmatice și axioanele Fecioarei s-au condensat dogma, adevărul poetic și simțirea religioasă. Imnul acatist este cântarea cântărilor Sfintei Fecioare și expresia celei mai înalte poezii ce se încheie cu acel minunat refren: *„Bucură-te Mireasă, pururea Fecioară!"*. Tema acatistului și, în genere, a tuturor cântărilor sale este că ea a înnoit firea noastră cea căzută în stricăciune, din ea izvorăște pentru noi râul nemuririi, în ea Domnul, luând naștere, a îndumnezeit firea omenească[9] și a sfințit natura întreaga.

În materie de religie *„credința este fondul iar cultul este forma, în care credința apare în manifestarea sa exterioară și colectivă"*.[10] Cultul este strâns legat de dogmă și întărit de ea. Iar dogma trăiește în chipul cel mai viu în valul de poezie și cântare în cărțile de ritual.

8. Catavasiile Bunei Vestiri.
9. V. Arseniev, op. cit. pag. 102
10. Pr. Petre Vintilescu, Cultul și crezul, București, pag. 25

Dar, alături de imnografie, un alt domeniu de manifestare al cultului Sfintei Fecioare este iconografia. Icoana bizantină exprimă până în cele mai intime trăsături ideea dogmatică. Astfel, prin icoana Maicii Domnului, credinciosul săvârșește o tainică întâlnire cu însuși obiectul ei. Icoanele Maicii Domnului împodobesc bisericile și casele creștinilor. În înfățișarea Maicii Domnului din icoane citim toată dogma ortodoxă. Să privim catapeteasma bisericii: în dreapta Fiului și de o mărime cu El, străjuie icoana Maicii Domnului. Este Maica Vieții lângă Domnul Vieții. Mai sus o vedem cu Sfântul Ioan Botezătorul, ei doi, cei mai aleși din omenire, rugându-se lui Iisus Hristos. În sfârșit, pe bolta sfântului altar, cu fond albastru sau auriu ce simbolizează cerul, tronează Maica Domnului, transfigurată în slava dumnezeiască. Ea veghează de acolo ca o protectoare, cu sufletul larg cât pământul și cerul boltit, în iubirea ei nemărginită, reprezentând tipul perfect al umanității în care Dumnezeu a realizat idealul și modelul tuturor virtuților. Cu ea omenirea se adună și se ridică până aproape de Pantocratorul Hristos din planul suprem.

Privind neclintit în sus spre frumusețea cea divină, vorbind în limbajul lui Dionisie Areopagitul[11],

11 Dionisie Areopagitul, Ierarhia cerească, trad. de pr. C. Iordănescu, cap. III

Maica Domnului a ajuns *„pe cât se poate la asemănarea cu Dumnezeu"* și s-a înălțat *„în proporție corespunzătoare până la imitarea lui Dumnezeu"*.[12]

3. Maica Domnului în evlavia și trăirea ortodoxă

Trăirea ortodoxă e comuniunea și participarea duhovnicească a credinciosului la viața dumnezeirii. Caracterul ei este sobru, lipsit de orice senzualitate. Spiritualitatea ortodoxă nu încurajează, tinde doar să nimicească imaginația și orice senzualitate care servește credinciosului la reprezentarea sau retrăirea prin simțuri, bunurile spirituale. *„Imaginile cuprinse în rugăciunile Bisericii și în icoane, precum și cele din Evanghelii, sunt suficiente ca să poată intra duhovnicește în evenimentele comemorate."*[13] Tot ceea ce provine din imaginația omenească este plin de subiectivitate și, ceea ce este și mai rău, este plin de senzualitate.

Nu e nevoie să adorăm inima fizică a Mântuitorului sau a Maicii Domnului pentru a ne exprima dragostea față de Dumnezeu și față de oameni.

Evlavia de care se bucură Maica Domnului în Ortodoxie este întemeiata pe abisul dragostei ei

12. Sergiu Bulgakoff, Ortodoxia, pag. 185
13. Idem, ibidem, pag. 151.

față de oameni și pe duioșia ei de Maică. De aceea sufletele creștine îi aduc Maicii Domnului cântări de laudă, de mulțumiri, de cereri fierbinți și numele ei este rostit aproape întotdeauna cu numele Fiului ei, căci în El și prin El și-a dobândit ea calitatea aceasta de Maică a tuturor pământenilor din toate timpurile. Ea se bucură de cele mai multe rugăciuni pentru toate împrejurările vieții. De multe ori, însă, rugăciunea creștinului ortodox este fără de cuvinte, fie că se găsește sau nu în fața icoanei. Gândirea, inima, limba, toate încetează și numai o putere străină de ființa ta te stăpânește, te umple de bucurie. Bucuria cea mai deplină este rezultatul celei mai depline rugăciuni. Bucuria este unul din semnele comuniunii și participării duhovnicești la viața lui Hristos și a Sfintei Fecioare.

Dar pentru credincioșii din viața de toate zilele Biserica a umplut slujbele cu cântări în cinstea Maicii Domnului. Orice cântare, orice tropar este urmat și de cel *„al Născătoarei"*. Acest lucru a fost sesizat și de teologii apuseni, după cum mărturisește unul: *„În realitate nu se face niciodată rugăciuni și mențiuni asupra mântuirii noastre în timpul slujbelor liturgice fără a fi invocată intervenția Sfintei Fecioare. Este o frecvență și o insistență care nu se găsește în același fel în Liturghiile occidentale. Poate că această frecvență și insistența trece neobservată din obișnuință, dar ele umplu pe credincios de convingere și creează o*

atmosferă spirituală, care-l marchează cu o pecete profundă. Se poate spune, că, în ordinea rugăciunilor, nimic nu se face decât cu și prin Maria."[14]

Această comuniune de dragoste, ce există între credincioși și Maica Domnului, se manifestă deplin în cult prin rugăciuni și cântări și umple spiritualitatea ortodoxă de o viață de comunitate între credincioși și dumnezeire. Ortodoxul simte pe Maica Domnului prin rugăciunile ce i le aduce, atunci când se află în nevoie, dar o simte și prin simțirea cea mai presus de simțuri, când dragostea nestavilită se revarsă în inima lui pentru cea care-i mijlocește mântuirea.

Așa au avut-o credincioșii de totdeauna, așa au văzut-o și au cântat-o monahii din mânăstiri, așa s-au bucurat de ea sihaștrii prin peșteri, așa s-a descoperit în inspirația poetică imnografilor. Ea este *„cea împodobită cu dumnezeiasca slavă"*, *„stăpâna îngerilor"* și *„împărăteasa creștinilor și, după Dumnezeu, nădejdea împărăției cerești"*. Ea este *„Maica Vieții și, după Dumnezeu, nădejdea vieții noastre celei veșnice"*[15] cum o slăvește de veacuri și o va slăvi în veac Biserica pe *„cea mai cinstită decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii"*.

14. Dumont Christoph, L'Intercession de Maria dans la tradition orientale, pag. 1 2 în La Vie Spirituelle, tom. LVIII nr. 1, Paris 1939

15. Acatistul Adormirii

CAPITOLUL 6

Imaculata concepție

1 *Învățătura romano-catolică despre imaculata concepție*

Este interesantă istoria acestei dogme, „care nu s-a predicat și nu s-a crezut niciodată explicit în întreaga Biserică"[1] După mărturia unui apărător al ei, concepția imaculată a exprimat-o pentru prima dată călugărul Paschasius Radbertus din secolul al IX-lea, când ea apare ca o noutate, și timp îndelungat a provocat reproșuri și obiecții din partea teologilor distinși ai Bisericii Apusene. Discuțiile aprinse încep din secolul al XII-lea când marii teologi Bernard de Clairvaux și Toma d'Aquino combat atât credința în neprihănita zămislire cât și sărbătoarea ce voia să se instituie pentru ea. Scaunul papal ia poziție favorabilă acestei teze abia în secolul al XV-lea. Sinodul tridentin n-a luat nici o hotărâre în această privință

1 V. Suciu op. cit. volumul I, pag. 351.

Papii au oprit discuțiile publice sau particulare. Abia în 1854, Pius IX, prin bula dogmatică „Innefabilis Deus" din 8 decembrie, a decretat că „Sfânta Fecioară Maria, în primul moment al concepției sale, printr-un privilegiu grațial deosebit al Atotputernicului Dumnezeu în vederea meritelor lui Iisus Hristos, Mântuitorul neamului omenesc, a fost păstrată de toată macula păcatului originar"[2] atunci s-a dat temei și justificare și sărbătorii speciale „Festum immacaculatae conceptionis Beatae Virginis"

În ce constă această dogmă?

Fecioara Maria a fost concepută fără păcatul strămoșesc, adică în nașterea naturală, după trup, a Fecioarei, nu este amestecat păcatul originar. Din toți câți își trag originea de la Adam, Fecioara Maria este prima, singura, afară de Hristos, care nu moștenește păcatul său (al lui Adam – n. ed.). Curățirea de acest păcat este făcută, fie înainte de zămislirea ei, fie chiar în actul nașterii, în nici un caz nu după naștere[3] În acest fel, lucrarea Sfântului Duh la zămislirea Mântuitorului, n-a însemnat o nouă curățire pentru Sfânta Fecioară. Ea, deși trebuia să fie amestecată ca toți oamenii în păcatul

2. Ion Mihălcescu, Le Theologie Symbolique, au point de vue de l Eglise Orthodoxe Orientale, Bucharest – Paris 1932, pag. 188

3. B. Bartmann, Précis de Théologie Dogmatique. III ed., Paris 1938 pag. 467

strămoșesc n-a fost, a făcut excepție și aceasta încă de la începerea ei ca ființă omenească. După cât se vede, catolicismul mută curățirea Fecioarei de păcatul strămoșesc înaintea de sălășluirea Logosului în ea.

Catolicii susțin că Sfânta Scriptură și Tradiția cuprind în mod implicit această învățătură.

Catolicii afirmă că femeia care face opoziție șarpelui în Eden (Fac. 3, 15) este Fecioara Maria. Faptul acesta, că ea se opune diavolului, ar însemna că ea nu are păcatul originar. În Luca 1, 28, Fecioara se arată *„plină de dar"*, ceea ce ar însemna că ea a primit darul în măsura în care i se poate da unei făpturi, adică și cel al ștergerii păcatului strămoșesc. Ea se ridică peste celelalte făpturi pe temeiul faptului că plinirea ei cu har înseamnă și conceperea ei fără păcat.

Toți Sfinții Părinți – afirmă teologii romano-catolic – întrebuințează cuvinte – cu privire la Sfânta Fecioară – care exclud conceperea în păcatul strămoșesc. Așa sunt expresiile ca: *„mai sfântă decât îngerii"*, *„mai slăvită decât Serafimii"*, sau *„mai înaltă decât cerurile"* (Sfântul Ioan Damaschin), *„fără prihană"*, *„una curată"*, etc.[4] Liturghia o preamărește în cuvinte înălțătoare: *„preasfântă"*, *„scaunul cel sfânt"*, la fel și toate izvoarele imnologiei creștine.

4. Minei, 8 septembrie.

Toate acestea se referă la starea ei de după nașterea lui Hristos, când „a devenit" așa.

Legătura pe care Părinții bisericești o fac între Eva și Maria a constituit alt element folosit pentru susținerea tezei catolice. Sfințenia protopărinților a prefigurat sfințenia și a noului Adam și a noii mame a creștinilor. Așa cum Adam s-a născut fără păcat, așa și cel de al doilea Adam trebuia să se nască dintr-o mamă lipsită de urmă păcătoasă. În Orient, existența sărbătorii *„Zămislirea Sfintei Fecioare"* la 9 decembrie ar fi încă o dovadă despre dogma *„neprihănitei zămisliri"*, iar faptul adormirii Fecioarei, vine s-a întărească și mai mult. Fecioara n-a primit moartea prin putrezire. Ea a făcut o excepție de la legea naturală, desigur pentru meritele lui Hristos. Și, desigur, Fiul său a putut s-o scutească și de păcatul stramoșesc. Ea n-a primit moartea ca urmare a păcatului.

Catolicismul nu s-a ferit să dea chiar o justificare rațională acestei dogme. Fiul lui Dumnezeu nu putea să ia natura Lui omenească dintr-o mamă întinată de păcat.

> Aceasta este o teologie schiloadă și întunecată cu totul: când Duhul Sfânt atinge ceva (apa la sfeștanie, uleiul la Sfântul Maslu ori la Sfântul și Marele Mir, Darurile aduse pe

> Sfântul Altar, etc.), mai rămâne acolo ceva necurat? Când a venit foc din cer peste jertfa lui Ilie a ars și boul, și pietrele, și apa, și tot ce mai era acolo. Când a venit focul Duhului la zămislirea Fecioarei, a mai putut rămâne în ea ceva necurat? Catolicism orb și nimic mai mult! Poate locui păcatul împreună cu Hristos și încă să-L molipsească? († Tit)

Nașterea trupească a Mântuitorului dintr-o fire întinată de păcat înseamnă că El ar fi putut moșteni închinările firii păcătoase, fapt ce nu poate fi conceput.[5]

Pe baza acestor temeiuri catolicismul a dogmatizat învățătura despre zămislirea fară de prihană a Sfintei Fecioare. Fecioara a fost păstrată de păcatul originar, din momentul conceperii sale.

> Cazul (modul) conceperii lui Hristos nu poate avea egal. Chiar dacă ar exista încă numai o singură excepție, urmează generalizarea. Teoria unui al doilea caz de concepție fără păcatul strămoesc și încă, anticipând pe aceea a lui Hristos, este lipsită de evlavie și chiar absurdă. († Tit)

5 V. Suciu op. cit. volumul I, pag. 361

Această „prezervare", încearcă se explice catolicismul, nu exclude răscumpărarea ei prin Hristos, deoarece, pentru meritele Lui, a fost sustrasă de la întinarea cu păcatul strămoesc. Acest privilegiu este o grație specială și unică în cazul Sfintei Fecioare, fără de care ea s-ar fi născut cu păcatul originar

2. Fecioara Maria și raportul ei cu păcatul strămoșesc și personal

În zadar, se caută a se sprijini concepția imaculată pe afirmațiile unor teologi răsăriteni [6] În zadar, se spune, că tradiția veritabilă a Bisericii Grecești asupra concepției imaculate a fost deviată în secolul al XVII-lea, sub influența protestantismului și a vechii ure contra catolicismului [7] Biserica Ortodoxă merge pe linia Sfintei Scripturi, care spune că nimeni nu s-a născut fără păcat decât Iisus Hristos, ea merge pe linia Sfinților Părinți. De la Mărturisirea Ortodoxă aprobată în sinodul 1642, care învăța precis universalitatea păcatului originar[8] și Mărturisirea lui Dositei aprobată de sinodul

6 Cf idem, vol I, pag 349 – 950
7 I Pétridés, l'Immaculé conception et les greques modernes, Echos D'Orient, 1905, pag 270
8. Mărt. ort. I, 24, II – 20.

din 1672, care învață că fiecare om născut pe cale naturală este supus păcatului originar și urmărilor lui[9], toți teologii ortodocși de la Mitrofan Cristopulos până la cei din vremea noastră au învățat și învață că Fecioara Maria, fiind fiica lui Adam, participă ca întreg neamul omenesc la păcatul lui E o învățătură care n-a făcut obiectul unui sinod, e drept, dar a intrat în Biserică și în cultul ortodox.

> Această învățătura n-a făcut obiectul dezbaterilor unui sinod pentru că n-a fost nevoie Și aceasta deoarece o asemenea problemă absurdă nu s-a pus niciodată (✝ Tit)

Raportul dintre păcatul strămoșesc și păcatul personal în ființa Sfintei Fecioare, înainte de zămislirea supranaturală a Fiului ei din ea, este o problema pe care romano-catolicii n-au putut s-o rezolve în chip autentic Lipsa păcatelor personale, teză pe care o susține majoritatea Sfinților Părinți și, în același timp, existența păcatului strămoșesc, pare un paradox inadmisibil pentru ei. După învățătura noastră, păcatul strămoșesc rămâne în fiirea Sfintei Fecioare înainte de zămislirea lui Hristos și acest adevăr nu este în contradicție nici cu absența păcatului personal și nici cu lipsa de păcat

9 E. I Kimmel – Mon fidei recl. Orient. P. I, 432.

în firea omenească a lui Hristos. Imunitatea de păcatul moștenit n-ar contribui prin nimic la preamărirea Fecioarei. Celebrul Bernard de Clairvaux, într-o epistolă către monahii din Lyon, spune în acest sens: *„Preamărirea cere rațiune. Împărăteasa cerului nu are nevoie de o preamărire mincinoasă! Trebuie a cinsti concepțiunea care a precedat preamărita naștere pentru că dacă n-ar fi existat concepțiunea nici nașterea n-ar fi fost preamărită? Dar ce o să zicem, când pentru aceeași pricină, n-ar cere aceeași cinstire pentru tatăl și mama Sfintei Fecioare? Asemenea se poate cere același lucru pentru moșii și strămoșii ei până la infinit."*[10] Noi învățăm că păcatul strămoșesc în Fecioara Maria, înainte de zămislirea sa, nu presupune și existența păcatului personal deoarece Fecioara Maria a fost înzestrată cu un har deosebit care a ferit-o de aceasta. Prezenta păcatului original și absența păcatului personal în Maica Domnului nu e o contradicție. În adevăr, prima formă a păcatului ca slăbiciune generală nu se poate înfrânge de nici un om venind în lume, numai Mântuitorul lumii a putut face aceasta. A doua formă însă, aceea a păcatului personal, nu a avut-o Fecioara. Dacă prima formă e generală, permanentă, a doua e schimbătoare, variaza de la

10. En. 17. 4 cit. de Silvestru de Canev, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. III, București 1902, pag. 461

om la om și se distinge prin harul divin. Ea poate fi mai mare sau mai mică, adică în măsura în care omul lucrează *„după fire sau împotriva firii"*, cum zic marii mistici, care au experimentat în cel mai înalt grad harul divin. Adică, în măsura în care gândești ca și cum Dumnezeu ar gândi, voiești ca și cum El ar voi, iubești ca și cum El ar iubi. Dar aceasta se întâmplă prin har. Așa se explică lipsa păcatului personal la Sfânta Fecioară și ridicarea ei mai presus de Heruvimi și Serafimi prin atotputernicia harului, care totuși nu forțează voința. El se altoiește pe fondul nealterat, fondul paradisiac, care rămâne în om, dincolo de întunecarea facultăților superioare.

Așa se explică prezența păcatului originar și absența celui personal în Sfânta Fecioară. Acest *„har de putere și nepăcătuire personală"* nu trebuie confundat cu harul mântuirii, al eliberării de păcatul strămoșesc, dată fiind jertfa lui Hristos. Existența reală a acestui har explică nivelul de sfințenie la care au ajuns drepții Vechiului Testament, fără ca aceștia să fi fost eliberați de păcatul strămoșesc. Așa putem explica și culmea de curăție morală la care s-a ridicat Sfânta Fecioară și, în același timp, existența păcatului strămoșesc. Acest har i-a fost dăruit Fecioarei chiar de la nașterea sa și a constituit nivelul sfințeniei la care avea să ajungă. Existența acestui har nu exclude însă ur-

mările păcatului strămoșesc. Sfânta Fecioară, cu tot harul de care s-a învrednicit, rămâne legată de umanitate prin păcatul originar. Hristos nu s-a născut dintr-o fire umană purificată înainte de El, căci, într-un asemenea caz, nu El ne curăți firea, ci Fecioara. Deci, în corpul Sfintei Fecioare *„a fost o curăție personală, nu curățirea firii care constituia fondul comun, transmisibil, al întregii umanități, care avea să fie curățit numai prin Iisus Hristos, când avea să înceapă lucrarea mântuirii tuturor celor ce se împărtășesc de El.“*[11]

Acest adevăr, că Maica Domnului s-a putut sfinți începând chiar de la nașterea sa printr-un har deosebit, care nu exclude, însă, păcatul strămoșesc, ne duce la două concluzii.

a) Sfânta Fecioara Maria a avut și trebuia să aibă o stare deosebită ca una ce primea în ea pe Hristos și această stare a realizat-o și prin efort personal;

b) Sfânta Fecioară Maria nu poate fi așezată pe același plan cu Hristos din punct de vedere ființial. Ea se deosebește de lume prin starea ei personală, nu firească, dar nu se identifică cu Hristos. În firea ei a existat păcatul strămoșesc, care-și păstrează toată puterea și urmările lui – slăbiciunea și

11 Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Învățatura despre Maica Domnului la ortodocși și la catolici – rev. Ortodoxia, an II, nr. 4, 1950, pag. 567

moartea trupului – și, cu toate acestea, ea a realizat o stare de neprihănire, de nepăcătuire. În această operă un mare rol a jucat voința ei, lucrarea personală prin care ea a ținut slăbiciunea firii ca pe o pură potențialitate.[12] Faptul că ea s-a supus cu întreaga ființă hotărârilor lui Dumnezeu, a ferit-o chiar de cel mai mic păcat. Bulgakoff face din răspunsul Fecioarei: *„Iată roaba Domnului...”* cheia de boltă a acestei probleme. Lipsa de păcate personale este o autodeterminare a întregii sale ființe și aici, de fapt, este și vrednicia pe care și-a câștigat-o Sfânta Fecioară. Toată viața pământească a Fecioarei a fost o jertfă neîntreruptă prin autodeterminarea ei completă, închinându-și viața chemării sale divine. Așadar, curăția ei este și un merit personal deoarece neprihănirea și nepăcătuirea Fecioarei se explică nu din natura ei ci din atitudinea ei personală faa de păcat și de personala înfrângere a acestuia.[13] *„Cu alte cuvinte* – spune mai departe Bulgakoff – *fiind pastrat în putere păcatul originar, ca slăbiciune, prin harul lui Dumnezeu poate fi realizată slobozirea personală de păcate sau neprihănirea personală.“*[14]

Buna Vestire a însemnat o etapă nouă în viața Sfintei Fecioare. Sfântul Ioan Damaschin ne arată că acum Duhul Sfânt s-a pogorât peste Sfânta Fe-

12. Idem, pag. 566
13. Sergiu Bulgakoff, Rugul care ardea..., pag. 13
14. Idem, pag. 43

cioară și a curăți-o, și, mai mult, ceea ce era curată trupește și duhovnicește a devenit cea mai curată dintre creaturi [15]

Conform Sfântului Ioan Damaschin acum se petrece atât actul zămislirii Fiului lui Dumnezeu din Sfânta Fecioară, cât și actul curățirii ei

> Aceste două acte (lucrări) curățirea de păcatul strămoșesc și zămislirea s-au întâmplat concomitent, în momentul în care ea a acceptat împlinirea întru ea a voinței lui Dumnezeu *„Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău!”* Fapt pentru care îngerul s-a și dus îndată de la dânsa Misiunea lui era împlinită, Fecioara devenise „Maica Domnului” și lumea era, virtual, mântuită († Tit)

Progresul acesta în curățirea Fecioarei se împlinește atunci când razele dumnezeirii Fiului, prin pogorârea Duhului, o ating și o umplu de lumină. Cu acestea ea este pecetluită, Duhul Sfânt s-a coborât, ea devenind tron al dumnezeiescului prunc *„plină de Har”, „Biserică sfințită” și „Rai cuvântător”, „și crin însuflețit al lui Dumnezeu, de care, de aici încolo, nicicum nu se va mai putea să se atingă mâna necredincioșilor și nici buzele celor nevrednici”* [16]

15 Sfântul Ioan Damaschin, Expunere cart. III, cap II.
16 Axion, 25 martie

În concluzie, Biserica Ortodoxă a Răsăritului crede că Fecioara Maria s-a născut cu păcatul strămoșesc, de a cărui vină și pedeapsă a fost curățită de Duhul Sfânt la Buna Vestire și n-a avut păcate personale Fecioara *„cea plină de dar”* a fost înzestrată cu toate virtuțile posibile, dintre care cea mai de seamă este aceea de a nu păcătui,

> Corect teologic! Din momentul zămislirii îi spunem Sfintei Fecioare Maria „Cea plină de Har” sau „Cea plină de daruri”, aceste două expresii fiind „sinonime”, Harul fiind „Unul” – un „bloc aurifer” cum îl numește un mare teolog S Borodine în revista „Irenikon”), asemănându-l cu discul soarelui, care este „unul”, iar „darurile” sunt multe – o infinitate – fiind asemănate cu multitudinea razelor care izvorăsc din discul soarelui și vivifică toată făptura „Prin Duhul Sfânt tot sufletul viază și prin curăție se înalță”. Și o numim pe Fecioara așa, deoarece, în timp ce sfinții au primit unul, sau mai multe daruri, ea le-a primit pe toate întrucât „blocul aurifer” cel înțelegător, Soarele dreptății cel veșnic, a venit personal, întreg, S-a sălășluit într-însa și Și-a luat trup din preacuratul ei sânge și așa „Dumnezeu (ca Dumnezeu) S-a pogorât și (ca) Om S-a suit” (Conform „și acum...” de la canonul îngerului păzitor peasna a VII-a). († Tit)

Aşa se explică sublima neprihană şi desăvârşita curăţie a Maicii Domnului, fără să fie nevoie de o concepţie imaculată. De aceea, toate epitetele cu care o împodobesc cărţile liturgice şi scrierile Sfinţilor Părinţi, toate figurile tipice ale Vechiului Testament, închinarea şi salutul îngerului, nu se datoresc imaculatei concepţii, cum, în mod implicit, o vor teologii romano-catolici, ci faptului că această nevinovată Fecioară, crescută în umbra templului, ca un crin, s-a învrednicit să fie Maică pururea Fecioară a lui Dumnezeu.

Dogma Sfintei Fecioare se dezvoltă ca o mlădiţă din tulpina dogmei hristologice. Numai prin ea, şi în ea, Ortodoxia descifrează dogma Sfintei Fecioare ca o culme de lumină, singura binecuvântată în sensul plin al cuvântului.

3. *Consecinţele imaculatei concepţii*

Doctrina ortodoxă admite că Fecioara Maria a fost curăţită de păcatul strămoşesc înainte de conceperea Fiului său ca om în ea. Este un adevăr formulat de Sfântul Ioan Damaschin.[17]

Eu nu cred acest lucru! Cred numai ceea ce se spune la „Înţelepciunea lui Solomon"

17 V. Lochiţa, op. cit.

(nu ştiu locul), că: „Înţelepciunea lui Dumnezeu a zidit Sieşi casă şi a întărit-o pe şapte stâlpi". Adică Fiul, în calitatea Lui de Creator a toate, când a fost vorba de venirea pe lume a viitoarei Sale mame, a intervenit într-un mod deosebit făcând din ea „o construcţie specială" (aşa cum îi trebuia) şi a întărit-o pe „şapte stâlpi" (cred că este vorba de cele şapte daruri principale ale Duhului Sfânt – în care se cuprind toate celelalte – fără să ne gândim la exceptarea păcatului original, care era legat ontologic (fiinţial) de întreaga spiţă umană. (+ Tit)

Deci, încă o dată: eu nu cred că zămislirea Fiului şi curăţirea de păcatul original au constituit două momente separate.

Înainte de concepţie ea nu a fost lipsită de păcatul strămoşesc. Fecioara, ca şi ceilalţi oameni, a fost supusă păcatului strămoşesc. Mitrofan Kristopoulos spune că dacă Fecioara ar fi fost fără păcat, ea ar fi fost şi Mântuitorul nostru. Dar, după cum vedem din cântarea Fecioarei (Luca 1, 46-47), de la Buna Vestire, ea numeşte pe Hristos *„Mântuitorul meu"*, ceea ce înseamnă că ea a fost izbăvită de păcatul originar de Fiul său. Pe de altă parte, zămislirea Cuvântului în sânul său a avut nevoie de cură-

ția ei prin Sfântul Duh (Luca 1, 35), care s-a făcut începând cu consimțământul ei liber la Buna Vestire

> Am spus acest lucru mai înainte. Deci, iarăși sunt confirmat că cele două acte s-au întâmplat concomitent în clipa când ea, acceptând vestirea îngerului prin „fie..." și îngerul, văzându-și misiunea îndeplinită a și plecat de la dânsa. († Tit)

După cum am mai spus, catolicii n-au putut explica lipsa de păcat a Mântuitorului decât admițând și lipsa de păcat a Fecioarei, din care și-a luat firea omenească

> Aceasta e nebunie curată! Pentru că se cugetă „întinarea" Creatorului de atingerea unei făpturi afectate de păcatul originar. Dar care din două este mai tare: Focul Dumnezeirii sau păcatul? Ca la Evanghelie, cu fariseii: *„Care este mai mare darul sau altarul care sfințește darul?"* Dar aici fiind vorba de Însuși Ziditorul tuturor făpturilor! ?(† Tit)

Pe de altă parte, nu a putut să împace prezența păcatului originar cu lipsa păcatului actual, personal, în persoana Fecioarei

> Dar Enoh, având în firea sa păcatul strămoșului său Adam (și încă într-o generație foarte apropiată!), cum de a ajuns să fie așa de „plăcut" lui Dumnezeu încât să fie luat cu tot cu trup. Dar Ilie Tesviteanul? Dar cei trei tineri și Daniil și câți alții? († Tit)

Însuși Fericitul Augustin lasă să se înțeleagă că Fecioara a moștenit păcatul când spune că *„Cuvântul n-a avut niciodată nici un păcat, nici n-a luat corpul păcatului, deși este din trup femeiesc al păcatului."*[18] Dacă scrierile Sfinților Părinți și în special epitetele din cărțile de cult împodobesc persoana Maicii Domnului, acestea nu se pot aplica direct la zămislirea sa imaculată. Sfântul Efrem Sirul pune în circulație o serie de astfel de epitete, dar acestea în nici un caz și nici în formă implicită – cum vor catolicii – nu pot fi traduse prin termenul de *„fără păcatul strămoșesc"*.[19]

Care sunt consecințele și contradicțiile dogmei catolice?

Considerată ca fiind născută fără păcatul strămoșesc, Fecioara Maria se rupe de legătura cu oamenii, stabilită de legea generală a păcatului strămoșesc, iar dacă ea ar fi fost scutită de acest păcat înainte de întruparea lui Iisus Hristos, în ea, ar ieși

18 Migne P.L., tom XLIV, col. 174
19 Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, op. cit., pag. 573

din legătura cu Hristos prin care a venit în lume Harul mântuitor. *„Scoţând pe Maria de sub legea naşterii cu păcatul strămoşesc, o scoate şi din necesitatea de a se mântui prin Hristos”*[20] Pe de altă parte, dacă ea s-a născut fără întinăciunea păcatului, ce pată a curăţit puterea Sfântului Duh, odată cu zămislirea Mântuitorului în ea? Sau se poate admite vreun subiect uman în care să lipsească păcatul originar înainte de Hristos şi fără harul acestuia? Mântuirea Fecioarei devine o operă în afară de Hristos, ea mântuindu-se în afară de El, ca Logos întrupat. Lucrarea de mântuire a lumii s-a început odată cu întruparea lui Hristos. Buna Vestire e momentul când Cuvântul primeşte în ipostasul său firea umană şi, deci, şi primul moment din opera de mântuire şi cum legătura cu firea omenească s-a stabilit prin persoana Fecioarei, înseamnă că zămislirea Logosului în ea este în acelaşi timp şi începutul curăţirii ei. Harul dumnezeiesc curge în lume prin intermediul umanităţii sale, din care cauză Fecioara Maria este prima dintre creaturi curăţită şi, în acelaşi timp, şi cea mai desăvârşit curăţită, deoarece în persoana ei Hristos are maxima apropiere cu firea omenească.

20 Idem, pag. 561.

Sunt importante aici de văzut şi primele patru stihuri din ikosul 10 al Acatistului Bunei Vestiri. (†Tit)

Fecioara Maria primeşte curăţirea de păcatul strămoşesc prin unirea ei cu Hristos, în momentul zămislirii Lui în sânul său.

Fecioara Maria nu se putea naşte fără păcat, pentru că naşterea ei este o lege universală şi naturală a perpetuării neamului omenesc şi de ea este legat păcatul.[21] În cazul când ea a fost lipsită de acest păcat, mântuirea ei şi a lumii se putea face prin ea şi nu prin Hristos. Naşterea fără păcat a lui Hristos nu poate fi un temei pentru lipsa de păcat a Fecioarei. Hristos este fără de păcat din cauza ipostasului Său dumnezeiesc. El îşi formează un trup omenesc prin lucrarea Duhului Sfânt şi nu dintr-o poftă omenească.

Dovadă pentru legătura Fecioarei cu neamul omenesc şi, deci, şi cu urmările păcatului strămoşesc este şi faptul că ea a rămas sub legea morţii. Dar, deşi teologia ortodoxă a susţinut că Fecioara Maria este zămislită cu păcatul strămoşesc, totuşi ea a arătat în acelaşi timp starea ei deosebită între cei născuţi din Adam. Ca mamă a Dumnezeului întrupat ea este mai presus de toţi sfinţii şi îngerii

21 Idem, pag. 565

din ceruri. Nepăcătuirea sa este și un merit personal și o urmare a faptului că în sânul ei dumnezeirea și-a făcut lăcaș

> „Că a căutat spre smerenia roabei Sale"
> Aceasta – smerenia – este cel mai mare merit personal al ei. († Tit)

În firea ei stă întreaga fire omenească cu care Hristos, unindu-se, o sfințește.

> „Bucură-te, prin care se înnoiește făptura" – ikos 1, stih 11 († Tit)

Ea se face începătura firii îndumnezeite în gradul cel mai mare prin unire cu Hristos. Apoi, ea a stabilit nivelul de sfințenie nerealizat de nici un om și prin efortul său propriu, nu numai printr-un act de atotputernicie divină

În acest chip Fecioara Maria este înălțată deasupra întregului neam omenesc, dar în același timp ea rămâne în solidaritate ontologică cu același neam.

CONCLUZII

Am contemplat chipul Maicii Domnului în lumina rânduirii dumnezeieștii și am fi dorit să zugrăvim cu pană măiastră, frumusețile sfințeniei prin care ea s-a ridicat mai presus de Heruvimi și Serafimi și bogăția darurilor ei de care s-a învrednicit ca „Maică a Luminii" unită în chipul cel mai desăvârșit cu „Lumina", deci cu una din persoanele Sfintei Treimi

Dacă n-am reușit decât în parte să arătăm ce înseamnă Maica Domnului pentru Ortodoxie, aceasta se datorează neputinței și puținătății noastre

Ajunși la capătul acestei lucrări ținem să precizăm în câteva linii că

– Theotokia Maicii Domnului, pe care au apărat-o atât de fierbinte Sfinții Părinți și pe care Biserica o cântă neîncetat, rămâne punctul central în oceanul de slavă cu care a binevoit Dumnezeu să îmbrace făptura prin care a venit la noi. În theotokie se concentrează întreaga operă de ridicare și preaslăvire a Maicii Domnului.

– Fecioara Maria rămâne pururea Fecioară, restabilind în persoana ei starea feciorelnică a omului din demnitatea primordială, vestejită de neascultarea Evei

Aceste două puncte indică sensul înnoirii neamului omenesc

– Fecioara Maria se supune legilor firii – ca o părtașă a firii – și primește moartea Dar Hristos o ridică din moarte și din urmările morții. Tradiția Bisericii mărturisește mormântul gol, strana îi cântă „tu, ceea ce ai biruintă peste moarte" iar iconografia bizantină reprezintă „Adormirea Maicii Domnului" cu trupul ridicându-se la cer

Ortodoxia lasă, discret, vălul ei de taină.

Ortodoxia recunoaște și învață, însă, biruința creaturii asupra morții, prin Hristos, creatura îndumnezeită nu prin sine, ci prin Hristos

De această stare s-a învrednicit Maica Domnului care stă cu trupul alături de Fiul său.

– În stare preaslăvită fiind, Maica Domnului rămâne legată de omenire, care o cheamă neîncetat în rugăciunile ei Ea se roagă și mijlocește la Fiul ei pentru noi și revarsă asupra omenirii daruri de bunătăți ca una ce s-a făcut „plină de dar".

– Biserica o înalță pe Maica Domnului mai presus decât toți sfinții și cetele îngerești Cosmosul întreg se bucură de starea fericită ei, ca o nădejde a îndumnezeirii după care suspină.

– Fecioara Maria este Născătoare de Dumnezeu, pururea Fecioară, mutată cu trupul la cer și, de acolo, mijlocește pentru omenire Ea a fost și rămâne, însă, o creatură, e drept, cea mai perfectă creatură care n-a cunoscut păcatul personal, dar s-a născut cu păcat strămoșilor ei ca o părtașă a ome-

nirii din care face parte. Curățirea ei de acest pacat s-a realizat prin puterea Duhului Sfânt, la zămislirea Fiului lui Dumnezeu ca om din ea

Orice altă învățătură e străină de duhul Ortodoxiei

– Maica Domnului este și va rămâne până la sfârșitul veacurilor „Maica Ocrotitoare" spre care vor alerga creștinii tuturor timpurilor însetați de dorul mântuirii și ei i se va rosti cu buze arse de văpaia păcatelor

„O! Prea Sfântă Stăpâna de Dumnezeu Născătoare, ceea ce ești mai presus decât Heruvimii și mai cinstită decât Serafimii, Fecioară de Dumnezeu aleasă, bucuria tuturor necăjiților, dă-ne mângâiere și nouă celor ce suntem în nevoi, ca afară de tine altă scăpare și alt ajutor nu avem. Tu una ești mijlocitoarea bucuriei noastre și ca Maica lui Dumnezeu și Maica milostivirii, stând înaintea prestolului Prea Sfintei Treimi, poți să ne ajuți nouă."

BIBLIOGRAFIE

1 Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu binecuvântarea P.F Patriarh Teoctist și cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1991
2. Acatistul și Paraclisul Maicii Domnului.
3 Slujba Sfintei Fecioare din Minele.
4 Liturghier, Octoih Triod și altre cărți de slujbă care conțin slujba Sfintei Fecioare.
5 Andrei Criteanul, in Nativitatem B Mariae I, Migne P G XCVII, col 860, trad manus pr Olimp Căciulă
6 Arseniev Nicolae, Biserica Rasariteană, trad P.S. Tit Simedrea, București 1929
7 B Bartmann, Precis de théologie dogmatique, III-e ed., tom I Paris 1938
8 Bulgakoff Sergiu, Kupina neopalimaia, Paris 1927
9 Idem Ortodoxia, trad Grosu Nicolae Sibiu 1930
10 Idem, Rugul care ardea și nu se mistuia, vol. I, trad Ierom Ierache, Chișinău 1935
11 Pr prof I. G Coman, Curs de Mariologie, an II, Magisteriu (dactilografiat)
12. Idem, Curs de Hristologie Magisteriu (dactilografiat)
13 Curs de teologie dogmatică și simbolică fasc. V (dactilografiat)
14 Sfântul Ioan Damaschin, Descoperire cu amăruntul a pravoslavei credințe, Iași, 1806.
15 Idem, Cultul Sfintelor Icoane, trad D Fecioru, București 1937
16 Idem, Cultul Sfintelor Icoane, trad D Fecioru, București, 1937.

17 Dionisie Areopagitul, Ierarhia cerească, trad pr C. Iordănescu, Chișinău, 1932
18. Dumont Christoph, L 'intercession de Maria dans la tradition orientale în La Vie Spirituelle, tom LVIII, N-L, Paris, 1939
19 Dom Gaston Demaret, Marie de qui est né Jesus, I part, tom VI, Paris, 1939
20. F Cayre Précis de Patrologie, t. I, Paris
21 Pavel Florensky, Stolp i ntverjdenie istini, Berlin, 1929
22. Vasile Grecu, Cărți de pictură bisericească bizantină, Cernauți, 1936
23 Antonie Harghel, Frații Domnului Iisus Hristos
24 Sfântul Justin Martirul și Filosoful Dialogul cu iudeul Trifon, trad. Pr Olimp Căciulă, București, 1938
25 Vasile Lochiță, Doctrina Sfantului Ioan Damaschinul despre Maica Preacurată, ed II, Cernăuți, 1939
26. Vladimir Lossky, Essai sur la théologie mistique de l'église d'orient, Aubier, ed Montaigne, Paris, 1944.
27 Macarie, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol II.
28 Pr Ioan Mihălcescu, Sinodul III ecumenic din Efes, București, 1931
29 Idem, La Theologie symbolique, au point de vue de l'église ortodoxe orientale, Bucharest Paris, 1932
30 Petru Movilă, Mărturisirea Ortodoxă, ed III
31 S Petrides, L immaculé conception et les grecs modernes, Echos d'Orient, 1905 pag 257-270
32. Petre Răzuș, Sinteza Mariologică, Rev Candela, nr 1-12, 1937
33 P P Svetlov, Învățătura creștină în expunerea apologetică, vol I, II, trad Chișinău, 1935

34 Silvestru, Episcop de Canev, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. III, IV, V București, 1902.
35 Dr V Suciu, Teologie Dogmatica, 2 vol, Blaj 1928
36 M J Scheeben, La Dogmatique, vol. IV, Paris, 1862.
37 Pr Dr Dumitru Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, Sibiu, 1948
38 Idem, O nouă rătăcire a papalității, în Rev Ortodoxia, nr IV, 1930
39 Idem, Maica Domnului ca mijlocitoare, Rev Ortodoxia nr I, 1952.
40 Theophanes Nicaenus, Serme in sanctissimam Deiparam, textum graecum cum interpretione latina, introductione et criticis animadversionibus, editid Martinus Jugie, A A Lateranum, Romae, 1935, trad. Pr Prof Dumitru Stăniloae, în manuscris
41 Pr Petre Vintilescu, Cultul și Ereziile, București, 1927
42. Wetzer, Dictionnaire encyclopedique de Théologie catholique, t. 14
43 Dogmatica, trad D Fecioru, București, 1938

CUVÂNTUL EDITORULUI

Deși scrisă în anul 1956, cartea surprinde prin modernismul expresiei literare (redactată, parcă, pentru cititorii anilor '90) și prin limpezimea tratarii subiectului Cartea impresionează, de asemenea, și prin stilul concis, aproape jurnalistic, al relatării. Autoarea reușește să exprime foarte limpede și precis idei altfel dificil de exprimat pe înțeles

Această concizie și limpezime a scriturii, alături de caldura evlavia și chiar emoția duhovnicească cu care monahia Semfora vorbește despre Sfânta Fecioară sunt calitățile care scot cartea din domeniul lucrărilor strict științifice și o fac accesibilă marelui public Maica Semfora anticipează, poate, stilul de scritură teologica al secolului următor

Lucrarea de față reprezintă teza de licență a maicii Semfora Gafton, realizată în anul 1956 sub îndrumarea părintelui Dumitru Stăniloae, la catedra de Teologie Dogmatică a Facultății de Teologie din București

Cartea este o foarte reușită și sintetică prezentare a învățăturii ortodoxe despre Maica Domnului Dintre cele 6 capitole ale lucrării, 4 sunt dedicate celor mai importante aspecte ale învățăturii ortodoxe despre Maica Domnului Maica Domnului - Născătoare de Dumnezeu (cap 1) Pururea Fecioria Maicii Domnului (cap 2), Maica Domnului Mijlocitoarea (cap 4) și Supravenerarea Sfintei Fecioare (cap 5) Acestora li se adaugă înca 2 capitole ce trateaza despre Adormirea Sfintei

Fecioare (cap. 3) și despre dogma romano-catolică a imaculatei concepții (cap. 6).

Lucrarea se fundamentează pe Sfinții Părinți, pe formularea dogmatică a învățăturii de credință a Bisericii și, în bună măsură, pe scrierile unor teologi contemporani (Vladimir Lossky, Sergiu Bulgakoff, Nicolae Arseniev, Dumitru Stăniloae, Ioan G. Coman, Petre Vintilescu etc.). De asemenea, în iconomia lucrării, foarte important este aportul dogmatic al cărților de cult, căci Maica Domnului *„trăiește viu și pe deplin manifestată în cultul ortodox"*.

Maica Semfora Gafton s-a născut la 21 august 1922, primind din botez numele de Safta. În februarie 1944, la vârsta de 22 de ani, intră în mănăstirea Poiana Mărului, jud. Râmnicu Sărat (azi în județul Vrancea). În anul 1947 devine rasoforă, pentru ca în anul 1955, în anul III de Facultate să fie tunsă în monahism.

Între anii 1952-1956 urmează cursurile Facultății de Teologie București. Aici a avut ca profesori toată pleiada de aur a dascălilor de teologie din perioada interbelică și imediat după încheierea celui de al doilea război mondial: Dumitru Stăniloae, Ioan G. Coman, Teodor M. Popescu, Nicolae Lungu, N. Chițescu, Liviu Stan, Petre Rezuș, Nicolae Balca, etc. A fost colega de generație cu Î.P.S. Antonie Plămădeală al Ardealului, Î.P.S. Nestor Vornicescu al Olteniei, Î.P.S. Pimen al Sucevei, Î.P.S. Adrian Hrițcu al Europei Occidentale, Dan Zamfirescu etc.

În anul 1956 susține teza de licență în teologie cu tema „Maica Domnului în învățătura ortodoxă", sub

îndrumarea părintelui Dumitru Stăniloae și în același an se întoarce ca stareță la mănăstirea Poiana Mărului. Urmare a efectelor Decretului 410 din 1958 este izgonită din mănăstire în primăvara anului 1960. Lucrează ca muncitor necalificat, iar din 1963 este angajată pe postul de magazioner și, mai apoi, contabil la Episcopia din Galați.

În februarie 1967 i se permite reîntoarcerea în monahism și este angajată ca ghid la mănăstirea Curtea de Argeș. Un an mai târziu, în februarie 1968 este instalată stareță la Mănăstirea „Sfânta Maria" din Techirghiol, unde se află și astăzi.

La doar 2 ani de la așezarea maicii Semfora în ascultarea stăreției de la Techirghiol, în august 1970, a rânduit Dumnezeu să sosească la mănăstire, pentru odihnă, bătrânul mitropolit Tit Simedrea. Cărturar de anvergură și teolog de mare prestigiu, Î.P.S. Tit păstorise pe românii din Bucovina, fiind ultimul mitropolit român care șezuse în jilțul arhieresc de la Cernăuți. Persecuția comunistă a epocii nu îl ocolise, așa că venerabilul arhiereu se afla acum „retras la pensie" (de altfel s-a și mutat la Domnul doi ani mai târziu).

În timpul șederii sale la Mănăstirea „Sfânta Maria" din Techirghiol, mitropolitul Tit a consultat lucrarea și, mai mult, a făcut o seamă de note și completări pe marginea textului. Considerând valoroase aceste note le-am introdus integral în carte. Între notele mitropolitului Tit se distinge una, însemnată chiar la sfârșitul manuscrisului, și care poate fi considerată o „notă de evaluare generală".

1970 august 25
Foarte meritoos lucru !
Bibliografia pusă la punct şi publicată asta negreşit !
† TIT

Alături de notele mitropolitului Tit, care au fost introduse în corpul lucrarii, nu a fost operată nici o modificare în textul original. Citatele biblice au fost aduse la zi, folosindu-se ediţia Sfântului Sinod din anul 1992.

Pentru maica Semfora, Maica Domnului nu este un subiect de analiză ştiinţifică, rece, ci este „legătura vie între pământ şi cer". Dogma Sfintei Fecioare nu rămâne pentru autoare un simplu capitol de tratat teologic, ci reprezintă o „dogmă ce nu se poate izola de viaţă". „Ortodoxul se ataşeaza dogmei din iubire. El iubeşte şi crede."

Iubirea şi credinţa aceasta se simt din paginile întregii cărţi. Ea face ca lucrarea aceasta să devină, aproape, un act de devoţiune personală al smeritei monahii Semfora către Maica Domnului, tot aşa precum adevăraţii iconari aduc ofrandă Domnului, împletind curgerea penelului pe chipurile sfinte cu rugăciunea şi postul.

Laurenţiu Constantin

Cuprins

Capitolul 5
Supravenerarea Maicii Domnului

Capitolul 6
Imaculata concepție

Nu se pot găsi cuvinte atât de puternice, frumoase, gingașe și expresive prin care să poți arăta cât se cuvine cinstea aceleia care, în natura sa umană, a cuprins pe Dumnezeu, devenind Maica lui Dumnezeu.

Maica Domnului face parte din concepția de viață ortodoxă. Nu se poate vorbi de creștinism fără întruparea lui Iisus Hristos, nici de întrupare fără nașterea feciorelnică. Așadar nu se poate vorbi de Ortodoxie fără dogma întrupării din Fecioară, careia i s-a consacrat numitoa mistică și frumoasă de Maica Domnului. Ea întrece în har și în vrednicie pe orice ființă creată, așa că venerația cu care este înconjurată în Ortodoxie este pe deplin meritată și justificată. Mai mult, ea trece dincolo de cuget și cuvânt: „nu se pricepe limba a o lăuda" și nici nu poate fi mărită și binecuvântată în mai mare măsură de cum o face Biserica Ortodoxă.

Monahia Semfora Gafton

Sophia